

2016/5

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

Fotografie

Podzimní strom (*Pavel Sedlák*)obálka, str.1

Podzimní listí (*Pavel Sedlák*).....obálka, str.2

Portrét prezidenta TGM (*foto Jarmila Plotěná*).....str. 7

Obsah	1
Barevný jako podzim (<i>Rev. Mgr. Jarmila Plotěná</i>)	2
Smuteční oznámení	3
Dveře do budoucnosti (<i>Ing. Pavel Sedlák</i>)	3
Blahopřání	4
Rozjímání o poselství TGM dnešku (<i>prof. PhDr. Ing. Miloslav Dokulil, DrSc.</i>)	5
Radost (<i>Hana Kupková</i>)	9
Naše matka Země, Gaia (<i>PhDr. Boris Merhaut</i>)	10
W. C. Williams (<i>PhDr. Boris Merhaut</i>)	10
Ekofilozof bilancuje (<i>Mgr. Zdeněk Vrška, Petr Dubský</i>)	21
Mlč a ticho bud' (<i>Jiří Elger</i>)	28
Výběr z tvorby (<i>Bc. Daniel Novotný</i>)	37
Krok.....	37
Reciprocita.....	37
Rovnováha světa.....	37
Zamyšlení v pražské Stromovce (<i>Magdalena Pulicarová</i>)	37
Západ a advaita (<i>Ing. Pavel Sedlák</i>)	39

BAREVNÝ JAKO PODZIM

Kdo nebo co barevné jako podzim? No přece Poutník, jak jste si všimli „dostal barvy“ díky naší nové tiskárně. Velké poděkování všem, kteří tento dobrý nápad měli, tiskárnu opatřili, nainstalovali a také financovali! Takže teď už nemusíme smutně říkat autorům pěkných barevných fotek a malovaných obrázků, že je to sice hezké, ale v tom černobílém provedení to moc nevynikne.

Inu, tato barevná změna je přímo svátkem pro Poutníka. Ten kdyby měl o sobě vyprávět a bilancovat, jak „fyzicky“ vlastně vznikal, jistě by si zavzpomínal, v jakých podmínkách začínal někdy na počátku devadesátých let a snad ještě dříve (to nulté, zkušební číslo se nějak nezachovalo, takže přesné datum Poutníkových narozenin neznáme). K jeho vydávání sloužil pouze psací stroj Consul u duchovní doma a kopírka někde ve městě, většinou na Solniční ulici v Brně. Později byla také „na faře“, tedy vlastně v bytě br. Rev. Miloše Mikoty, který nám ochotně Poutníka pomáhal xeroxovat a ještě jedno období v letech devadesátých, pro Unitarii dramatických, vydával Zpravodaj. Takže naše obec měla časopisy dva: Poutník byl více literárně zaměřen a pérovkami divoce vyzdoben, kdežto Zpravodaj přinášel, jak název hlásal, čerstvé zprávy z Unitarie a také pravidelně uveřejňoval podrobný kalendář různých všeobecně vzpomínaných výročí historických událostí a výročí osobností, ponejvíce těch, které jsou svým významem nějak blízké nám unitářům.

Později, když brněnská obec získala prostory na Staňkově, Poutník dostal nové, lepší podmínky a to jednak kancelář, kde byl vydáván, počítač, kopírku a zejména výtvarného redaktora, který mu pokaždé vytvořil krásnou kresbu na obálku a to v určitých tematických cyklech: věci, rostliny (listy, stromy, apod.), ptactvo, Vesmír (planety, galaxie atd.), symboly (vánoc a jiných svátků). Později se techničtí redaktoři střídali, ale pořád měli stejné, na technicky pokročilou a stále něco nového přinášející dobu, ne dosti dobré podmínky k vytváření časopisu. Poutník se tiskl nejprve na kopírce, dále na tiskárně, ale byl stále jen a jen černobílý. Ojedinělé zkušební výtisky na starší barevné tiskárně nedávno ukázaly, jak lépe časopis může vypadat. První barevný obrázek v pilotním tisku znázorňoval květinu, která vykvetla mimo naši planetu, na orbitální stanici. Nyní již bude poutník přinášet barevné obrázky. Tak popřejme mu k tomu vše dobré.

Nejen Poutník, podletí a podzim jsou pestré, ale také náš program, který, najdete na zadní straně obálky a to na ŘÍJEN a LISTOPAD.

V našem programu si všimněme námětů k zastavení a zamyšlení se např. nad tématem **komu důvěřujeme** (pátek 14.10.), nad tím **o čem, proč a jak mluvíme** (pátek 21.10.)?, nebo třeba společně uvažujme, co by mohlo přinést **po stránce komunikace, tedy porozumění i ekonomiky naději pro naši současnost**, středa, 26.10 a nebo vzpomeňme (pátek 4.11.) osudu **Dr. N.F. Čapka a jiných významných osobností** za druhé světové války, neboť paměť, připomínání si, není dnes zdaleka formalita nebo jen nějaká povinnost, kdy se něco jaksi “sluší a patří“, ale je v naší době pro nás přímo životně důležitá.

Jarmila Plotěná

Smuteční oznámení

26. září tohoto roku zemřel indolog, překladatel duchovní literatury, autor mnoha článků a jiných duchovních textů PhDr. BORIS MERHAUT ve věku nedožitých 93 let. Br. Dr. Merhaut byl v devadesátých letech předsedou Brněnské obce unitářů a velmi činným redaktorem našeho časopisu Poutník. V tomto čísle uveřejňujeme dva jeho texty a jeden rozhovor k 80. narozeninám z velkého množství článků, které nám zanechal

Redakce

Dveře do budoucnosti

Díky grantu, s kterým jsme minulý rok uspěli v NSČU, tiskneme toto číslo Poutníka nejen barevně, ale hlavně tuhým inkoustem firmy Xerox. Díky tisku roztaveným voskem je (na rozdíl od tisku tekutým inkoustem) výsledná kvalita srovnatelná s laserovou technologií.

Je to pro nás nová, nevyzkoušená technologie, založená na vynikajícím technickém nápadu. Hlavním přínosem je minimalizace odpadu – místo kazet s tonerem se do tiskárny vkládají kostky tiskového vosku, ze kterých nezbude, kromě snadno recyklovatelné papírové krabičky, žádný odpad. Také odpadá častá bolest starších laserových tiskáren a kopírek, které generují zdraví poškozující ozón. Teoreticky by při laserovém tisku k úniku ozónu docházet nemělo, ale zkušenosti ukazují, že tiskárny po určité době provozu ztrácí těsnost. Některé firmy proto integrují tiskový válec jako součást tiskové kazety, pak ovšem dochází k dalšímu nárůstu množství odpadu.

Nemáme jistotu, že se nám tisk tuhými inkousty ekonomicky vyplatí, ani nevíme, zda nepůjde o slepou vývojovou větev. Víme však jistě, že existují různé možnosti, různé dveře, kterými můžeme vstupovat do různých alternativních budoucností. Unitářství tradičně volí podporu pozitivních trendů v konkrétních každodenních rozhodnutích.

Ing. Pavel Sedlák

Blahopřání

všem členům i přátelům Brněnské obce unitářů, kteří se
narodili v říjnu a v listopadu

VŠE NEJLEPŠÍ!

1.10. Iva Bordovská

2.10. Ing. Ivan Sommer

Zbyněk Staňa
14.10. Otakar Dušánek
23.10. Ing. Pavel Sedlák
4.11. Lydie Schmiedková
16.11. Jiří Čada
22.11. Dagmar Nejezchlebová
26.11. Marie Dvořáková
27.11. Jana Křížová

prof. Miloslav Dokulil

Rozjímání o poselství TGM dnešku

Je ještě adresné a věrohodné rozjímat nad odkazem TGM v 21. století?

Následující text snad posloužil jako východisko možné (a kýžené) rozpravy o snad stále živých námětech kolem „TGM“, či – snad ještě naléhavěji – jako věcné dokladování výzvy dané otázkou podtitulku (a tímto textem okamžitě jako odpověď neprezentované).

Nadpis zčásti předjímá odpověď na otázku podtitulu, a to kladně. Aspoň možným odkazem na tu adresnost, která citlivost vůči iniciálám „TGM“ spontánně (a snad i s pochopitelným ostychem) respektuje. Problém by mohl ovšem být v tomto zrovna předloženém případě s věrohodností málem každé interpretace; již vzhledem k časovým parametrům Masarykova života a s ohledem na jeho celoživotní činnost, která byla či mohla vždycky být předmětem kritiky jak okamžitě v synchro-nickém, tak s odstupem i v diachronickém průmětu.

Masaryk se narodil v polovině 19. století, ve venkovských poměrech ještě feudálně se profilujícího prostředí (7.3. 1850); bez ohledu na takto nikoli valně slibný start do života se kupodivu brzy stal soukromým docentem na vídeňské univerzitě a krátce nato profesorem na nově vzniklé české odnoži pražské univerzity (roku 1882); velmi výrazně se zapojil do života české kultury a politiky; a posléze zcela nepřehlédnutelně se během 1. světové války stal hlavou českého (a taky později k němu přidruženého slovenského) odboje. V prosinci roku 1918 se stal Masaryk zcela bezkonkurenčně prezidentem první novověké – a společně sdílené – české a slovenské republiky. Rok po jeho smrti (skončil 14.9. 1937, před 79 lety) už ČSR v hranicích z roku 1918 neměla zřejmě nadále fungovat; a o dalšího půl roku později, těsně před počátkem 2. světové války (k 15. 3. 1939), přestala „jeho ČSR“ existovat.

Pár dalších námětů:

Kdo chce smýčít v předem zatím neprokazatelných souvislostech, na-

bízí se hned datum zvláštní možná svatby původně zřejmě Němky, Terezie Kropatchek, se Slovákem Jozefem Masarykem (15.8. 1849), kde k prvnímu porodu došlo již po 7 měsících (v Hodoníně); přičemž rodina měla posléze celkem pět dětí.

Tomáš Masaryk, kromě dalších peripetií (spojených s dočasně dvakrát započatým kovářským řemeslem), posléze začal studovat na německém gymnáziu v Brně (1865); tato studia, hrozící skandálem, naštěstí mohl pak dokončit ve Vídni a navázat univerzitním studiem tamtéž.

Již roku 1817 došlo na českém území k údajnému objevu starých rukopisů, RKZ. Otázka jejich případné pravosti byla v české veřejnosti stále nesmírně citlivou. Roku 1886 se znovu rozhořela jedna z fází boje za případnou pravost či důkaz podvrhu těchto rukopisů. Prof. Masaryk vyvracel údajnou historičnost těchto textů ze sociologického hlediska. (Jako kdyby nějaké podvrhy mohly nejen aktivně, ale též eticky oprávněně přispět k vlastnímu historicky zaštitěnému sebevědomí národa.)

Masaryk v následných 90. letech napsal několik závažných teoreticky zaměřených spisů, jako byla především „Česká otázka“ a „Naše nynější krize“; s vytčením problematiky malého národa a jeho tradic. Byl si osobně jistý tím, že v té tehdejší současnosti se může český národ spolehlivě opřít o tradice artikulované husitstvím (a tedy českou reformací), na něž údajně živě navázalo české národní obrození. Zároveň vyjádřil své výhrady k vášnivě se projevujícímu radikalismu; s poukazem na nezbytné propojení „revoluce hlav a srdcí“, se současným zřetelem taky k otázce sociální.

V březnu 1899 začala první fáze tzv. Hilsnerovy aféry; kolem jedné údajně rituální vraždy v Polné. Byla na ni navázaná poměrně primitivní nacionálně podbarvená fáma. Masaryk posléze považoval za nezbytné proti takovému pojetí „češství“ vystoupit veřejně a zásadně; i když vlny rozmanitých emocí tehdy byly vzedmuty do nemalé výše (a ačkoliv se nepodařilo Hilsnera osvobodit a rehabilitovat; popraven nebyl).

Roku 1900 založil novou politickou stranu, „Českou stranu pokrokovou“, a znovu se stal taky členem vídeňského parlamentu. Řada problémů tehdejší monarchie Masaryka přiměla ke změně výchozí pozitivní koncepce k rakouskému státu (jakoby nejdříve v duchu Palackého) a ke stále kritičtějšímu vztahu k jeho zahraniční politice (zvláště na Balkáně!). Byla tu ovšem v jeho hlavě stále potenciálně vize státu podobného Švýcarsku.

Když začala 1. světová válka, česká politická scéna neměla vůči ní žádnou aspoň provizorně připravenou, tím méně již navíc vyhraněnou koncepci. Orientace na rozbití rakousko-uherské monarchie jako kdyby se sta-

la aktivním programem jen v hlavě Masarykově. Asi je žádoucí připomenout, že (a jak!) Masaryk vyhlásil odboj k výročí Husovy smrti roku 1915. Rovněž tak by se měla s tím posléze propojovat Washingtonská deklarace (z 16.10. 1918), předjímající takto pro poválečný čas základní ideové zdroje odkazované ještě nevzniknuvšímu státu; dokonce s jedinečně jasnozřivým výhledem na možnou příští federalizaci poválečných svobodných národů. (Nemělo by se zapomínat ani na tehdejší citlivou a účinnou doprovodnou Masarykovu intervenci u prezidenta Wilsona.)

Masaryk byl prezidentem ČSR od jejího počátku; a to nepřetržitě až do roku 1935. Jako výrazná osobnost znamenal sjednocující ideový úběžník pro nový rodící se stát a pro jeho případnou příští tradici. Po Mnichovské dohodě ze září 1938 a po 15. březnu 1939 byl ovšem – naštěstí dočasně – všemu, co s Masarykem souviselo (či mohlo souviset), konec. Když v poválečných poměrech, velmi brzy po únorovém komunistickém převratu z roku 1948, ČSR se stala navenek naplno satelitem SSSR a uvnitř totalitním státem, všechno, co mohlo nějak souviset s T.G. Masarykem, stalo se buďto tabu, anebo bylo interpretováno s apriorními, negativně kriticky zaměřenými předsudky. Když se po roce 1989 opět začala ideově-politická atmosféra měnit k lepšímu, bylo to nejméně půl století po Masarykově smrti, takže v tom dlouhém mezičase pronikavě ubylo těch obyvatel ve státě, kteří by ještě svými životy pamatovali aspoň trochu atmosféru v onom „Masarykově Československu“, aby mohli aktivně a účinně připomenout aspoň něco tou pamětí s jistou autenticitou uchovávaného. Aniž bychom neměli mít iluze o této „paměti“, většinou nekvalifikované a jen omezeně (útržkovitě) reflektující něco málo až o posledním údobí Masarykova života, takže ono nejzávažnější období jeho působení, nejlépe hned od dětství a minimálně do počátků tzv. První republiky (tj. léta 1850-1920), takto přímo autenticky zachyceno být již nemůže.

Na počátku již 21. století je nutné spoléhat se vesměs jen na rozmanité písemnictví a jeho poučenou interpretaci. Zvláště když si pořád chceme (či máme, a pak musíme) být jisti tím, že takových osobností není nikdy dosti. A cítíme-li stále potřebu vracet se odpovědně nejen k moderním kořenům české státnosti, ale zrovna tak k podmíněným vzorům třeba mravnosti. (Současně s nutkavým přihlédnutím k tomu, že od začátku 20. století přinejmenším vývoj poznání má povahu hodně strmé exponenciály, nebudeme jistě automaticky přejímat všechna Masarykova stanoviska, ale ten jeho osobně poctivý a takto nesmlouvavý přístup k sobě samému – od mládí, a po celý život takto stálý – by se nám z toho pokusu o jisté osobní

odzrcadlení toho sledovaného odkazu ztrácet neměl.)

Kéž by zůstalo toto závěrem teď zmíněné (či jen naznačené) poselství současně adresné i věrohodné, a takto – kéž by – stále inspirující a pak (v dnešku odpovídajících modifikacích) hodno následování. Určitě v té osobní poctivosti, sociální odpovědnosti, politické předvídavosti, ale i v oné zjevné – ale nepanikařící – pokoře před vším dosud nepoznaným. Nikdy s ústupky, které by byly motivovány vlastním osobním prospěchem; a to ani před světskou mocí (když byl třeba zrovna poslancem ve Vídni), ani před případným transcendentním Majestátem (když ve zralém věku zvažoval, jakými doklady vůbec disponuje, chce-li si odpovědně přiblížit svou potřebu náboženské víry, pokud nelze setrvat na její podobě z dětství a raného mládí).

Portrét prvního prezidenta Československé republiky T. G. Masaryka provedení soudobého “pouličního umění” – technikou sprejování

*Dílo TGM je pro nás nesamozřejmou “samozřejmostí”, jehož strážlivá opravdovost a zodpovědnost dokládá integrální osobnost jeho tvůrce. Proto si s ním mnohdy nevíme rady . . .
A žije s námi povzbudivě a znepokojivě dál.*

Prof. PhDr. Miloš Dokulil, DrSc.

Hana Kupková

Radost

Jsem vyvrcholením všech tvých představ,
Jsem konečným zůstatkem tvého snění,
jsem sladkým probuzením,
když MNE pocítíš jako dotek pravého Života
po noci temného zapomnění.

Jsem Tím, kdo ti zůstane,
když tě opustí všichni ti,
kterým jsi dal podobu ve své mysli,
kterou jsem však nenakreslil Já.

Jsem tvojí RADOSTÍ,
neboť procházím tvým životem,
který je Mým potěšením
a čekám, až MNE poznáš jako jeho Tvůrce.
Pak se začneš RADOVAT,
protože pochopíš,
že Tvůrcem svého života jsi TY.

Teprve potom zažiješ opravdové ŠTĚSTÍ,
pramenící z Mé nekonečné LÁSKY,
která touží po sjednocení s tebou.

Pak zůstanu jen Já,
který pronikám vše a jsem ve všem
a který tebou uchopen
poznám sám SEBE
ve svém novém Jáství,
kterému jsi dal zrod ty.

PhDr. Boris Merhaut

Naše matka Země, Gaia

Naše matka Země, Gaia, je ve smrtelném nebezpečí. Člověk, jeden z části jejího síťového života se rozhodl spáchat sebevraždu tím, že svou ničivou činností zahubí celou planetu. Tato krize má tři kořeny:

- 1/ Lakota a bažení po zisku.
- 2/ Nevědomost a hloupost.
- 3/ Agresivita, hněv a nenávisť.

Lidi šálí krátkozrací politici, kteří mají jen jedinou starost, jak se po příštích volbách udržet u moci. Proto krmí své voliče falešnými populistickými sliby, že se postarají o růst blahobytu a spotřeby. Naplnění pýchou, jsou pouhými loutkami, jimiž pohybuje neviditelná ruka za scénou, tlustí kocouři nadnárodních společností a koncernů. Tito mafiáni, motivovaní chtivostí, prokázali svou neschopnost během truchlivých 50 let od vzniku institucí v Bretton Woodu a kteří beztrestně porušují jejich charty, místo aby usilovali o více rovnovážný svět. Jejich dogmatem je víra v neomezený růst, jejich hlavním nástrojem - strukturované přizpůsobování. Během 50. let jejich zvěle nůžky mezi bohatým severem a chudým jihem se stále rozvírají.

Je třeba zcela nový postoj - brát v úvahu, planetu Zemi, kterou James Lovelock znovu pojmenoval Gaia podle bohyně matky Země antického Řecka. Lidstvo se k ní musí začít chovat jako dobře vychované děti ke své matce. Místo toho se chovají jako banda lupičů, přisvojují si její dary a nic jí nevracejí. To musí přestat! Vrátime se k prastaré moudrosti, která učí správnému vztahu člověka k přírodě, k sobě navzájem i k Jedinému, jehož nazýváme univerzálním řádem (dharma), Tao, Slovo, Allah či Bůh Otec/Matka.

PhDr. Boris Merhaut

W. C. Williams

lékař – lidumil, karmajógin a básník v nadúvazku (1883 – 1963)

Dne 17. září kalendář významných osobností, které přispěly k blahu lidstva, připomíná výročí 120 let od narození složité, mnoho úrovně osobnosti, v níž se až do mimořádně moudrého stáří svářely protikladné a dvě rozdílné krve se souborem vlivů amerického prostředí. Celý život

byl věrný svému rodu a o matku Raquel pečoval až do jejích 102 let. Na svého děda Georgea, dělníka v železárnách v Birminghamu ve střední Anglii se prakticky nepamatoval, protože ten musel narukovat a padl na Krymu v rusko – turecké válce. Vdova Emily, rozená Dickinsonová, živořila v bídě a proto se s pětiletým Georgem odstěhovala do Ameriky. Byla to dobrodružná plavba, protože dvoustěžník v bouři ztroskotal na mělčině u Azor. Když s trosečnicí doplula do New Yorku, našla azyl v penzionu v chudinské čtvrti Brooklynu, kde se živila jako pokojská. Seznámila se s potulným fotografem Wellcomem, provdala se za něho a měla s ním 3 děti, které všechny zemřely. Po návratu do New Yorku s nejstarším synem Georgem víkendy a svátky trávila na pronajatém písečnatém pozemku v Zátocce.

Časem se George Wellcome vypracoval v obchodního zástupce voňavkářské firmy a jezdil prodávat do Střední a Jižní Ameriky. „Mnoho se nacestoval. Za hladomoru v Kostarice se živil kaší z mravenců,“ vzpomínal ve svém životopise W. C. W. Ač přijel do Ameriky v pěti letech a do své vlasti Anglie se již nikdy nevrátil, zůstal britským občanem. Ve světě obchodu, kam ho osud zanesl, nezdolal a zůstal klidným, viktoriánským džentlmenem, milujícím hudbu, klasiky a především Shakespeara. Rád se věnoval zahradničení a pěstoval květiny. Smýšlením byl liberál a utopický socialista.

S kreolkou, poloviční Francouzskou Raquel Héléne Holebovou z plantážnické rodiny španělsko-židovsko-holandského původu, se George seznámil při obchodní cestě na Puerto Rico. Jejím sponzorem byl starší bratr, lékař Carlos, na jehož přimluvu rodina financovala její studium na malířské akademii v Paříži. Měla naprostý talent a získala řadu medailí, jimiž se pro svou skromnost dětem nikdy nechlubila: našly se až po její smrti. Kopie křestního listu prozradila, že byla o 9 let starší než úředně udávala, tedy o 4 roky starší než manžel Bill George. Mladistvý vzhled jí umožnil toto tajemství bez nejmenšího podezření zachovat.

Rodiče se usadili v rodinném domku v Rutherfordu v New Jersey, asi 45 km od New Yorku. V rodině se muzicírovalo: Raquel hrála na piáno, otec na housle, strýc Godwin, který s nimi trvale žil, na flétnu. Rodiče se stali zakládajícími členy unitářské obce a otec celých 18 let byl jejím předsedou. Jako zástupce své firmy byl znám svou až úzkostlivou poctivostí a odporem k podnikatelským praktikám na hraně zákona. Snad proto nikdy nezbohatl.

Nejstarší syn, který se narodil 17. září 1883, měl za kmotra strýce z matčiny strany Carlose, jehož vlivem se Bill Carlos rozhodl pro lékařské

povolání. Po 13 měsících se jim narodil druhý syn Ed. Oba bratři si byli velmi blízcí. Oba chodili do nedělní školy a Bill Carlos od pěti let zpíval v unitářském sboru. Velký vliv na bratry měl mladý kazatel, který je nabádal, aby usilovali o dokonalost: „Tato fascinace mne nikdy neopustila. Stalo se mi zásadou nikdy nepáchat zlo v jakékoliv podobě, nikdy nelhat, vždy mluvit pravdu, nepodvádět, nefalšovat. Toto rozhodnutí bývalo provázeno blaživým povznesením ducha,“ vzpomíná W. C. W. v životopise. Jeho kamarádi ze školy měli laťku mravnosti nasazenou mnohem níže. Převážně to byly děti přistěhovalců, kterým bylo doma vštěpováno, že mají mít ostré lokty, aby se v soupeřivé společnosti prosadily. „Býval jsem nešťastný a posměch kamarádů mne hryzl. Avšak silná víra v solidnost přetrvávala. V nitru jsem byl ze železa a láska k lidstvu a rozhodnutí činit ve světě jen dobro bylo jako moře.“

Během celého života měl W. C. W. sympatie k outsiderům a všem těm, které společnost považovala za zlé a špatné. Tak jak ho ve škole jako magnet přitahovali špatní hoši a děvčata, tak později jako lékaře všichni chudí a vyvržení.

Když bylo Billovi 14 let, jeho otec byl na rok přeložen do Buenos Aires, aby tam zakládal pobočku voňavkárny. Tím se splnil sen matky znovu se podívat do Paříže, zatímco chlapci byli posláni do internátu v zámku Lancy u Ženevy, aby se naučili francouzsky. Ale v tom neuspěli, protože to bylo učiliště ryze anglické. I přestěhovali se k tetě Alici do Paříže, kde už bydlela matka a navštěvovali lyceum. Hluboce na ně zapůsobila Dreyfusova aféra a nenávistné projevy antisemitismu.

Na jaře 1899 se celá rodina vrátila do rodného domku v Rutherfordu. Střední škola tam neměla úroveň a tak hoši dojížděli do vyhlášeného Mannova gymnázia v New Yorku. Bill Carlos si zvolil moderní jazyky a přírodní vědy. Sportoval tak náruživě, že měl po běhu kolaps. Až do 18 let neměl umělecké sklony kromě toho, že trochu maloval olejovými barvami, které nevypotřebovala matka.

Potom však objevil Keatse a tím inspirován napsal svou první báseň: „Černý, černý mrak, zuřivě poháněn padajícím deštěm letěl přes slunce.“ Měl z toho jásavou radost, ale pak se ozval červ pochyb: Jak mohou být oblaka hnána deštěm? Není to volovina? Ale jásavá radost přetrvala. „Od tohoto okamžiku jsem se stal básníkem.“ Brzy si uvědomil, že se musí osvobodit od svého vzoru – Keatse. A nejen od něho, ale od všech anglických romantických vzorů. K tomu mu pomohlo, že se jako Walt Whitman vyjadřoval americky, ne anglicky.

Před vstupem na lékařskou fakultu musel rodičům slíbit, že se nenaučí

kouřit a že kromě vzácného přípitku sklenky sherry nebude pít ani chodit s kolegy flámovat. Když byl bez obvyklé roční přípravky rovnou přijat na lékařskou fakultu Státní pensylvánské university, byl ze 120 druhým nejmladším. Byl vzorným studentem. Od rodičů přijímal jen minimální kapesné, protože věděl, jakých obětí byli rodiče nuceni podstoupit, aby ho poslali na finančně nejnáročnější vysokoškolské studium. Jeho osamělost se prohlubovala, protože se vyhýbal oslavám, které kolegové pořádali po složení každé zkoušky. Píše matce, jak jako volentér dochází do Dosidlovacího klubu bezprizorných a dětí nejchudších přistěhovalců: „Stále víc a víc se přesvědčuji, že jediný způsob, jak být šťastným, je činit ostatní šťastnými.“

A tak v době, kdy medicí vymetají bály a rozhlížejí se po bohatých nevěstách, Bill Carlos sní o dokonalosti a sociálních reformách. Na podzim 1904, když je ve 3. ročníku, umírá jeho opora, lékař strýc Carlos. Matka Raquel je ztrátou bratra zdrcena a ještě úžeji se přimyká k synům. Bill váhá mezi medicínou a nejistou dráhou básníka; odhodlává se básně předložit Edovu profesorovi angličtiny na technice MIT. Přichází studená sprcha. Arlo Bates je shledává jako imitace Johna Keatse bez vyhlídky na spisovatelskou dráhu a doporučuje mu dostudovat medicínu. Ať básní ve volných chvílích, snad za 20 let to někam dotáhne.

Kupodivu mladík nebyl zklamán, naopak, pocítil velkou úlevu a zdvojnásobil studijní úsilí. Poslední rok studií Billovi učaroval profesor astronomie a jeho básnický nadaná dcera Hilda. Do této rodiny Bill docházel s básníkem Ezrou Poundem, který se Hildě dvořil. Astronom, který obětoval spánek, aby zíral na úchvatnou krásu noční oblohy, byl souvěrec transcendentálního směru. Prozradil Billovi, že pravda není něco, k čemuž se dojde sylogismem či důkazy, nýbrž intuitivním vhledem do podstaty věcí, kdy v jediném okamžiku jako kometa zazáří záblesk poznání. Astronom se dovolával Ruskina a Emersona, že opravdový chvalo zpěv stvoření může konat jen celistvý člověk, který rozšířil své vědomí o některé tajemství přírody: „A protože člověk sám o sobě je božský, sám o sobě je pravda, tak i jeho (umělecké) dílo musí být božské. Pravda je utajena v kameni, dřevě či kovu a úkolem umělce je tuto pravdu zviditelnit. Musí být napojen na Světlo, protože tvůrčí lidé jsou emanací božské energie.“ A tak ne zapšklý kalvinismus, ale mystik William Blake, Emersonův transcendentalismus a unitářský universalismus, pro které zrale horoval již v 22 letech, se staly vůdčími principy jeho životní pouti.

Tyto názory byly v jeho díle utajeny. Teprve po 30 letech recenzentka jeho Sebraných básní Marianna Mooreová rozpoznala kořeny Williamsova

poetického světa. Jak sám přiznal, jeho vnitřní jistota mu vytryskla z beznaděje, že se básnění nestane jeho povoláním; smířil se s tím, že jeho úkolem je podle Hippokratovy přísahy pomáhat trpícím spoluobčanům: „Rozhodl jsem se, že pro mne v životě nebude existovat nic než (lékařská) práce.“ Od tohoto závazku všechny plány po osobní dokonalosti, ideologie, filozofie a krásné plány šly stranou. Prvně v životě jako pravý karmajógin se smířil s vlastní konečností. Zíraje na hvězdné nebe, uvědomil si vlastní nepatrnost. Jeho ego se rozplynulo a po tomto pro průměrného člověka tak děsivém ochuzení mu vyvstala nově nalezená svoboda pouhého bytí, bytí kaménkem mozaiky „tak jako stromy a kameny“. Vše, co mu jako životní program zbylo, bylo „pracovat s lidmi, pracovat se slovy: spravovat, zachraňovat, doplňovat“ jak nejlépe dovedl. Během celé své lékařské praxe se jako praktický obvodní lékař dále vzdělával a specializace v interně, dětském lékařství a porodnictví si doplnil na špičkových klinikách v Evropě. Jen hrstka kolegů věděla, že je nejlépe kvalifikovaným lékařem v Americe. Navíc většině lékařů byla solí v očích jeho činnost na polích veřejného a sociálního lékařství. Pokládali za zradu lékařského stavu, když odmítl jejich stupnici hodnot, na jejichž vrcholu bylo zbohatnout a domoci se společenské prestiže.

V den závěrečných zkoušek přijela do Filadelfie proslavená Greetova divadelní společnost s osmi Shakespearovými dramaty. Tím Bill Carlos propásl možnost shlédnout zdarma generální zkoušku. Kapesné utratil za oslavu ukončení studia, kde odolal ženám i alkoholu. I večer se vypravil na představení bez vindry v kapse, hbitě prolézal křovím, přešel plot a vetřel se do hlediště. Když byl vyveden biletářem, nevzdal se a s hloučkem diváků znovu proklouzl do hlediště. Kličkoval biletáři tak dlouho, až se mu ztratil a soucitný hasič ho skryl za svou židli. Stálo to za to: Sen noci svatojánské byl zahrán velkolepě, jak přiznává ve svém životopise.

Po promoci měl štěstí, protože byl přijat jako praktikant do vyhlášené Francouzské nemocnice v New Yorku. Ale vzápětí přišlo silné pokušení. Šéflékař dr. Hanna, který si začátečníka oblíbil pro píli a diagnostický talent, ho chtěl oženit s milionářkou, vdovou po kolegovi. Byla docela pohledná a jen o pár let starší než Bill Carlos. „Měj rozum, chlapče. Víš, co tím sňatkem, který tě společensky povznes, bezpracně získáš? Přepychově vybavenou ordinaci, zavedenou praxi, dobře situovanou klientelu. Navíc prostředky na vydávání plodů tvého spisovatelského koníčka a na jeho reklamu,“ lákal ho dr. Hanna. Když Bill s pohoršením odmítl o tak kulantní nabídce být jen uvažovat, usoudil, že tak výstředního idealistu nemůže potřebovat a pracovní smlouvu mu neprodloužil.

A tak přešel do porodnice a dětské nemocnice v těsném sousedství s chudinskou čtvrtí San Juan Hill, kde se ocitl ve svém živlu, ač měla hanlivou přezdívku „Kuchyně pekla“. Tam však mladý idealista promarnil další kolosální příležitost: když prokázal svou profesionální zručnost a zápal, měl vyhlídky stát se prvním asistentem Karleye. Tato funkce však vyžadovala více úřadování než léčení u lůžka. Krize se dostavila, když mu hlavní účetní předložila k podpisu falešné výkazy stavu pacientů. Prvně se setkal s tak nestoudnou korupcí. Jeho předchůdci tak činili bez výčitek svědomí. Když Bill Carlos to s rozhořčením odmítl, byl vystaven nátlaku jak svých kolegů, tak správní rady. Než aby kryl podvody účetní, milenky předsedy správní rady nemocnice, raději rozvázal pracovní poměr. Atestaci dětského lékaře získal po ročním působení na vyhlášené klinice v Lipsku.

Kontrasty se přitahují. Není divu, že básník, který se vznášel a poletoval ve světě idejí si za partnerku zvolil dívku praktickou a střízlivou, „tvrdou jak hřebíky“, která byla natolik moudrá, že se romantika nesnažila předělávat podle svých přízemnějších a ryze praktických představ. Flora byla nechtěným dítětem německého typografa Stechera a Norky Gurlie. Oba už dceru měli a vroucně si přáli hocha. Místo toho měli vychrtlé, stále churavějící vyžle, které matka nemiluje, nýbrž dává najevo, že je to pro ni břemeno pro zlost. Nemá trpělivost se s děvčátkem piplat a svěřovala ji najaté patnáctileté chůvičce. Na rozdíl od chladné matky, otec se smířil s tím, že jejich dítě není kluk; jeho sympatie a soucit byly vláhou, která dcerce umožnila vybojovat si místo v soupeřivé společnosti.

Když jí Bill Carlos předčítá své básně a hovoří o literátech, moudře nedává najevo, že ji neoslovují, že by raději s ním šla na americký fotbal. Pro svou až chorobnou bledost a tvrdohlavost jí dali přezdívku Bílý mezek. Její příběh inspiroval lékaře ke stejnojmennému románu, který vyšel 1937, krátce potom, co vycházel na pokračování v kalifornském magazínu. Bylo to první básníkově dílo, za které dostal honorář. O nechtěných dětech a jejich narušeném vývoji se toho napsalo mnoho, ale málokdy s takovou hlubokou sympatií a současně se znalostí dětské psychologie.

S Florou se zasnoubil před odjezdem do Německa. Umínil si, že se neožení, dokud nebude schopen svou rodinu slušně uživit. Ordinaci si začal zařizovat v domě svých rodičů na podzim r. 1910 v době, kdy nastupoval v Rutherfordu jako školní lékař. Když měl prvně před učiteli a rodiči promluvit, měl hroznou trému. Ale včas se ovládl a s přehledem promluvil o principech péče o mladou generaci, o otužování a sportu. Na posluchače udělal dobrý dojem a své povinnosti za malý plat plnil tak

svědomitě, že místo školního lékaře zastával 14 let.

Když ordinace byla konečně vybavena a dr. Williams hrdě pověsil na dveře svou tabulku a zahájil ordinaci, první den přišlo jen děvče s lupy. Ordinace byla daleko od centra města a lékař hladce oholený vypadal tak mladistvě, že se pacientům nezdál dost důvěryhodným. První rok i s platem školního lékaře vydělal jen 750 dolarů, což na ženitbu nestačilo. Klientela se rozšiřovala, když si pořídil bryčku s koněm a objížděl farmy, rozseté po širokém okolí. Zabíralo mu to příliš času a tak, ač nenáviděl kupování na úvěr, si takto pořídil svou první fordku. Tím se jeho praxe rozrůstala a s ní i jeho pověst nejlepšího porodníka z celého okresu. Ta mu vynesla vedení poradny pro matku a dítě v sousedním okresu na druhém břehu řeky Passaic.

Oženil se koncem r. 1912. Flora se za ním přistěhovala k jeho rodičům. Pro jednoho pokojík v mansardě vyhovoval, ne už pro novomanžele, kteří chtěli mít rodinu. Flora s tchýní Raquel příliš nevycházela a ta jim odmítla uvolnit další prostory. Energická Flora se se situací nesmířila a konečně našla zubního lékaře, který šel do penze a svůj domek jim odprodal za přijatelnou cenu. Získali hypotéku od banky a zbytek kupní ceny uhradila půjčka od rodičů novomanželky.

Aby dluhy co nejdříve splatil, dr. Williams pracoval 16 hodin denně a tři dny v týdnu ordinoval na pediatrických klinikách v New Yorku. Jeho osvětové snahy se prosazovaly jen těžce: v místním klubu popudil své puritánské posluchačky, když prohlásil, že za dobrého počasí se děti nemají balit do vrstev šatstva, nýbrž že si mají hrát na písku jen v trenýrkách či dokonce nahé.

R. 1918, v době, kdy jeho synkům jsou 4 a 2 roky, umřel otec George, aniž by zanechal dost prostředků k zabezpečení vdovy. Osamělá Raquel se upjala na staršího syna, který obětavě financoval její domácnost. Pod jednou střechou by se Flora s tchýní nesnesla. Matka a syn měli společný zájem o umění. Když Raquel dlouho zůstávala sama, uplatňovala své mediumistické schopnosti a nořila se do světa duchů. Oba synové, lékař Bill a technik Ed, z těchto seancí mívali hrůzu. Teprve ve stáří se dr. Williams s koníčkem své matky vyrovnal a dokázal její „návštěvy“ popsat s humorem: „Moje mamá je ve spiritismu velká odbornice. Jediná potíž je v tom, že všichni její duchové jsou tací darebáci. Nemám ponětí, proč si vybírá takové tchoře. Tvrdí, že chtějí lidem ubližovat, ale sama neví proč.“ (Vlastní životopis, 1951)

Syn-lékař svou matku hluboce miluje. Chápe, že se její svět zúžil na šťastné okamžiky dětství svých synů, které jí umožňovaly zasout do

podvědomí své neradostné mládí. Její zážitky nebagatelizuje, její vize respektuje: „Stál jsem před celou tou popelnicí krvavých halucinací, před příchozími z matčina světa stínů v němé úctě a hrůze.“ (Pozdní básně, 1950). Flora na Raquel viditelně žárlila. Hnětlo jí, že muž věnuje matce tolik času. Trochu ji usmířil až úspěch jejího životopisu „Bílý mezek“.

Jak reagoval dr. Williams na občanskou válku ve Španělsku a na nástup fašismu? K obraně demokracie píše plamenné básně a překládá španělské revoluční balady, jako předseda Výboru pro zdravotní pomoc vládnímu Španělsku okresu Bergen burcuje spoluobčany, aby přispívali na léky a chirurgické nástroje, na paměť národního básníka F. G. Lorky napsal svou slavnou esej o básníkovi, spjatém s lidem. Burcuje americké spisovatele, aby své vzory nehledali v Anglii, kde literáti se orientují jen na úzký okruh vyššího středního stavu. Naproti tomu asimilace tak osobitého španělského dědictví by podle něho mohla vnést do americké literatury nové mocné impulsy. Tím inspiroval jak Hemingwaye, tak Steinbeckovy Hrozny hněvu. Avšak lékařský stav v USA ho hluboce zklamal: nebezpečí fašismu a nacismu ignoroval a probudil se až po japonském útoku na Pearl Harbor.

Vyčerpávající zaměstnání mělo dopad na jeho zdraví. Marně ho přátelé varovali, aby snížil svůj pracovní úvazek i životní tempo. Východiskem se mohlo stát místo experta na poezii v Kongresové knihovně, které mu nabídli v r. 1948, aby se plně mohl věnovat své druhé lásce – literatuře. Ale on svou příležitost propásl: odpověděl, že žádá o odklad na dva roky, protože jeho syn Bill se potřebuje zapracovat, aby cele převzal jeho lékařskou praxi. Nepoučil ho ani lehký infarkt myokardu, nedodržel předepsaný klid. Logickým výsledkem nadměrné pracovní zátěže byla mozková mrtvice s ochrnutím pravé poloviny těla. Měl finanční starosti, na penzi si jako jeho kolegové nenahospodařil. Měl deprese, strach, že zůstane rodině na obtíž. Ty se prohloubily, když V Cumminsová, sekretářka McCarthyho pověstného senátního podvýboru pro neamerickou činnost jej napadla pamfletem „Zrádce moderní poezie“. Své polínko přiložil i Spolek amerických lékařů, u něhož měl dva vroubky: esej „Zdraví lidu“, kde požadoval rozšíření veřejného zdravotnictví a spolupráci na osnově příslušného zákona, který Kongres neschválil.

Avšak básník zběsilou kampaní amerických černosotěnců se nedal zlomit. S nadlidským úsilím provádí rehabilitaci, takže jeho hybnost se vylepšila. Na památku své matky Raquel, která tiše zesnula na jaře 1949, napsal dlouhou dvoudílnou báseň „Dvě náušnice“. Píše příteli Zukovskému: „V duchu od její smrti sám se sebou polemizuji, zda jsem ji

mohl zachránit či ne, kdybych jí nasadil penicilín. Jestliže ano, pak jsem ji skutečně zabil. V rakvi se její rysy překvapivě změnil, vypadala jako egyptská princezna.“ Smrt matky ho hluboce zasáhla, takže musel vyhledat psychiatrickou péči. Přenášel se do minulosti, básní „Pozemek“ oslavil statečnost své babičky Emily Dickinsonové. Jinou věnoval duševně chorému strýčkovi Godwinovi, který řekl policistům, kteří ho přišli internovat: „Nedotýkejte se mne, jsem džentlmen.“

Když strach z mcarthysmu pominul, dostal dr. Williams příležitost seznámit americkou veřejnost se svými ideály, názory a postoji. Stalo se tak 4. září 1957, kdy hostoval v televizním programu Nitebeat CBC pověstného moderátora Johna Wingatea. Měl tak vzácnou příležitost vyvrátit lži, které o něm reakcionáři šířili a ověřitelnými příklady doložit, že se nikdy nezpronevěřil zásadám, které mu vštípili jeho rodiče unitářského vyznání. Když ho Wingate tlačil, aby přiznal údajné antisemitské a antikatolické postoje, odpověděl: „Nic pro mne není vážnějšího než zradit přítele. Kdo se toho dopustil, toho jsem prostě odepsal. Katolíci i židé jsou si rovni s protestanty, kteří se považují za lepší lidi, ale i pohani a divoši, které církve tak krutě pronásledovala, i ti mi jsou stejně sympatičtí. Mám prostě všechny lidi rád, muže i ženy a děti.“

Wingate: „*Považujete se za teistického či světského humanistu?*“

Odpověď: „Ateizmus je stejně směšný jako pozitivizmus. Smrt čeká na každého z nás, nebojím se jí, je nutným a logickým završením životního procesu.“

„*Co soudíte o Americe?*“

„Věřím, že život v Americe je sklouben z násilí a šoku bezprostřednosti. Nemáme žádný cíl kromě hromadění, chopíme se každé příležitosti, jak zbohatnout. Americký charakter je akvizitivní; sebeuskutečňování odkládáme až na vybájenou dobu, kdy lidé budou natrénováni nic nevlastnit, ale jen se dívat. Žádní američtí sluhové neexistují. Američan přece nebude posluhovat jinému člověku, ztratil by sebeúctu. Jako lékař jsem se však přesvědčil, že není větší radosti než sloužit jiným.“

„*Uznáváte, že USA poskytly Evropě a celému světu větší hospodářskou pomoc, než všechny ostatní národy dohromady?*“

„Máme přímo nutkavou potřebu to vytrubovat do celého světa. Avšak v přepočtu na 1 obyvatele Holandsko a skandinávské státy dávají rozvojovým zemím mnohem víc než USA. Ano, my jsme vyhladili žlutou zimnici z pobřeží Latinské Ameriky. Naše ‚pomoc‘ je vypočítavá: něco za něco. Je to chléb strachu. Bohatý stát chudé národy nikdy nepřesvědčí,

že je dost štědrý, tak jako velbloud neprojde uchem jehly.“

„*Co soudíte o mezilidských vztazích?*“

„Puritánské dědictví způsobuje, že Američané mají hrůzu z lidského doteku. Otec synka nepohládí, vzácně ho vezme za ramena. A jestliže se dotýkáme, neznáme nic lepšího než surové nárazy těl v americkém fotbalu. Je nám odporný zvyk Rusů a Francouzů líbat se na obě tváře.“

„*Jak jste skloubil dvě kariéry, lékaře a spisovatele?*“

„Nikdy jsem neměl pocit, že mi medicína překáží, spíše mi byla potravou, medicína mi umožňovala psát. Což jsem se tak živě nezajímal o člověka? Zde jsem ho měl, přišel dobrovolně do ordinace. Mohl jsem se ho dotýkat, k němu číchat... Houby mi záleží na tom, čím pacienti jsou nebo čemu věří. Přicházejí ke mně, já je ošetřuji. Moje věc je víc než stanovit diagnózu. Musím vyhmátnout jejich individualitu nezávisle na tom, proč ke mně přišli vyhledat radu či pomoc.“

Toto vyznání lékaře-básníka mělo ve veřejnosti velký ohlas – rozporný, jak se dalo čekat. Ale nejkładnější dopad mělo na vysokoškolskou mládež. Od té doby byl často zván na university z iniciativy spolků studentů vyprávět o svém životě a číst své básně. Nejlíp se mu hovořilo v malých sálech pro 100 lidí, ale zájem byl takový, že častěji musel vystupovat ve velkých auditoriích. Zvolna a se zámlkami vyprávěl, jak náměty nacházel v životě kolem sebe. Plevel, polní kvítí, chudinské brlohy, reklamní tabule, středověké gobelíny, setkání s pacienty a jejich dětmi, vtipné postřehy jeho matky Raquel, rodem z Puerto Rika, a náhodné potluchy v útulných barech – to vše shledával vhodným materiálem pro svou tvorbu. „Poezie existuje v samotném jazyku, jemuž jsem pozorně naslouchal po celý život, ve skutečných slovech, která slyšíme za všech okolností... Lékař má vynikající příležitost být přítomen zrodu slov (pacienta). Jejich zabarvení a tvary pokládají před něj svá drobná břemena. On se jich může ujmout v jejich neposkvřené novotě. Vidí, jak těžko se rodily a k čemu jsou předurčené. Není u toho nikdo jiný, než vypovídající a my: není nic dojemnějšího.“

Nade vše je pro lékaře umění naslouchat. Musí umět pacienty povzbuzovat, aby hovořili nejen o své minulosti, ale “aby mu odhalovali báseň svých životů.“ Dr. Williamsovi se hnusil systém zdravotní péče, který předepisoval normu 15 – 20 minut času na jednoho pacienta. Lékař jim musí rozmluvou pomáhat „objevovat skrytý základní smysl jejich životů a to tak realisticky, jak získáváme kov z rudy.“ (Vlastní životopis, 1957)

Celý svůj tvůrčí život vedl spor s tradicionalistou, básníkem odcizení a

sžiravým kritikem T. S. Eliotem, který ho smrtelně urazil, když v době svého šéfování na katedře poezie na Harvardu Williamse pohrdavě ocejoval jako „básníka provincionálního významu“. To mu Williams nikdy neodpustil. Svůj útok, který trval 35 let, zahájil Prologem ke svým Improvizacím (1918). Vyčítá mu rozředené intelektuáliství, napodobování Verlaina, Baudelaira a Maeterlinka. Uvedl příklady, jak tento „neohrabaný kejklíř se slovy“ mrzačí řeč, aby ji dostal do rýmů. I tak uznával, že Eliot je dobrý básník a vážil si jeho profesionální dovednosti. Připustil, že Čtyři kvarteta jsou novátorská. Avšak propast mezi nimi je nepřeklenutelná. Zatímco Williams doporučuje mladé generaci básníků inspirovat se Waltem Witmanem a užívat hovorový jazyk, Eliot mu oponuje: „V literatuře tak jako v ostatním životě, nemůžeme žít ve stavu permanentní revoluce. Poezie by měla zjemňovat jazyk své doby a bránit mu, aby se měnil příliš rychle.“

Osobně se setkali jen jednou, koncem r. 1948, když Eliot byl pozván do Kongresové knihovny přednášet o díle Miliona. Byla to pro hlavní město událost a Williams přijel s manželkou. Představil je Robert Lowell. Bylo to chladné seznámení, ale jak náš hrdina později přiznal, šarm Eliota naň udělal dojem. Svůj odsudek však nikdo nezměnil. Eliot se cítil příliš povznesen než aby na nevybíravé útoky odpovídal.

Záchvat mozkové mrtvice se opakoval v létě 1952. Pravá ruka byla definitivně ochrnutá, takže se s úsilím naučil podpisovat rukou levou. Tou napsal roztaženým písmem věnování své ženě Floře na signální výtisk sbírky Paterson. Tento epos o vyústění řeky do moře končí: „Avšak já ve své osobnosti jsem nezemřel, žil jsem dál a dál přemýšlel. Mysl, moje mysl přetrvala.“

Zemřel s pocitem, že ho uhlazenější T. S. Eliot připravil o zaslouženou slávu. Pochován byl na hřbitově Hillside, kde odpočívali jeho rodiče i tři další příslušníci rodu. V době, kdy pohřeb byl v proudu, přijeli mu vzdát hold mladí básníci Gilbert Sorrentino, Le Roi Jones, Joel Oppenheimer a další, kteří uvázli v dopravní zácpě. Měli špatně padnouce smuteční obleky. Každý z nich hodil na Williamsovu rakev kytičku jarních květin.

Na kondolenci básnířky Marianne Moorové, vdova Flora odpověděla: „Žili jsme spolu dobrý život celých 50 let. Budu vzpomínat všech těch let kromě pár posledních, kdy už nebyl schopen ani číst, ani psát a nakonec ani mluvit. Cením si těch let plných partnerství, s vrcholy i skluzy.“ (Z dopisu z 22. 4. 1963)

Dva dny po Williamsově smrti se našel v Anglii nakladatel MacGibbon a Kee pro jeho souborné básnické dílo. Pulitzerovu cenu získal posmrtně

za sbírku poezie Obrazy od Breughla. Další měsíc mu byla posmrtně udělena Zlatá medaile Národního institutu pro umění a literaturu.

Snad nejvýstižněji jeho dílo zhodnotil jeho blízký přítel, básník Robert Lowell: „Dr. Williams a jeho dílo jsou součástí mne samého, i když k němu dnes přistupuji jako kritický vetřelec. Williams do mne vstupuje, ale já nemohu vstoupit do něj. Hlas tak dobrého člověka a spisovatele nelze zachytit, tak jak nelze dýchat jeho vzduch. Žádný básník kromě něho neviděl Ameriku a neslyšel její jazyk... Vidím ho, jak spěchá z ordinace k psacímu stroji, šťasten, že tolik ze světa se o něj otřelo, naštván jeho spěchem. Asi neměl jiné volby. Něco jsem snad od něj pochytil, avšak tím víc mne udivuje jeho jedinečná a vyprahlá pout'... Jeho květiny šumí podél superdálnic. Pro mladé byl Williams částí revoluce, která poezii obnovila – model a osvoboditel. Jeho Paterson jsou naše Stébla trávy. Jeho krátké básně jsou zvláště dokonalé výlevy, patrně ty nejlepší, jaké byly kdy napsány, protože ani tak celistvý muž, ani takové tlaky se již nevyskytují. Nikdy nezapomenu na recitaci autobiografických básní na Wellesleyově universitě. V přeplněné posluchárně se tísnilo na tři tisíce studentů. Básník, ochrnutý na půl těla, měl sotva slyšitelný hlas a občas se přeříkával. Nikdo ani nehlesl. Za úplného ticha přednášel svou velkou báseň Asfodel – triumf prosté zpovědi. Nějak nám sděloval ono neuchopitelné, co bylo jak poezie, tak za hranicemi poezie.“

Životopisů Williamse je přes tucet. Žádný však dostatečně nehodnotí podíl lékařské praxe na jeho tvorbě.

Boris Merhaut

Zdeněk Vrška, Petr Dubský

EKOFILOZOF BILANCUJE

Rozhovor s Borisem Merhautem (Praha 6. ledna 1924)

Rozhovor měl připravit redaktor „Vokna“ a překladatel L. Drozd, který se z rodinných důvodů omluvil. Proto jsem použil dotazů, které mi dával manažer „Kastálie“ Mgr. Zdeněk Vrška jednak během doby, kdy mne odvázel z Brna do Bolíkova, jednak přímo v Kastálii. Některé kladl Petr Dubský, který mne obětavě vozil po vlastech českých, když jsme pro nadaci hledali vhodný objekt.

Jakým vlivům jsi byl vystaven v dětství?

Otec byl bez vyznání, pokřtěn jsem byl pravoslavným popem a maminka mne o vánocích a velikonocích vodila na předlouhé bohoslužby do kaple, která byla vyhrazena pravoslavným v dejvickém chrámu Čs. husitské církve. Zřejmě proto, že v Dejvicích, kde byl generální štáb a ministerstvo obrany, žilo nemálo důstojníků-legionářů, kteří měli za ženy Rusky; děti nechávali ve víře svých žen. Bývalo tam pěkné, až vroucí ovzduší. Od návštěvy hodin náboženství jsem byl osvobozen, protože otci - hygienikovi vadilo, že se konají ve sklepních, špatně větraných prostorách. A tu se mé náboženské výchovy ujala neprovdaná učitelka, evangelička teta Alba. Její vyprávění příběhů bylo tak poutavé, že mistr Nazaretský a jeho žáci přímo oživali. Obcoval jsem s nimi stejně jako s indiánskými hrdiny Karla Maye. Odvodil jsem si, že Indiáni žijí v Indii a na svou bájnou Indii jsem se tak upnul, že předurčila mou kariéru indologa.

Maturoval jsi za Protektorátu, kdy k dalšímu studiu nebyla příležitost, že ne?

Bylo třeba využívat každé příležitosti. Objevil jsem v Orientálním ústavě kurs hindustánštiny, na který mne uvolňoval i německý šéf nádvorní čety v Junkersově zbrojovce v Modřanech. Kromě toho ve vzácném volnu jsem navštěvoval kroužek paní Heleny Dvořákové, sestry slavného malíře, který portrétoval mistra šrí Rámakrišnu. Byla napojena na Rámakrišnovu misii a žáky svámího Vivékánandy. Narazil jsem na Minaříkovu Přímou stezku a osobně se s autorem seznámil.

Jak začaly tvé kontakty s pražskou Unitárií?

Jako středoškolák jsem tam chodil na přednášky dr. Tomáše, které měly nesmírný ohlas. Světla Kavková, sestra kazatele Dušana, mne navrhla jako recenzenta sborníku, který měl v Unitárii vyjít. Autoři byli mou objektivní kritikou buď roztrpčeni nebo zdrceni: jakkoliv si Březiny vážím a mám ho rád, nemohl jsem přitakat, že šlo o autora světového, protože dodnes jeho tak vynikající dílo je v zahraničí málo známo (překládat jeho básně nikdo nedovede). I oba články R. Persana o indické filozofii a o zenu byly psány horkou jehlou. Autor uznal, že potřebují upravit. Když jsem se chystal jako posluchač religionistiky a indologie na studijní pobyt v Británii, dal mi dr. Kavka doporučení na Rev. Kieltyho a na Essex Hall. Tam byl výborný šéf odboru mládeže a jeho sekretářka Annette Percy.

Jako jeden ze tří hlavních řečníků jsem na konferenci ve Flaggs pravdivě informoval o persekuci věřících v totalitě. Prosil jsem účastníky, aby o tom nebyla ani zmínka v interních publikacích. Na štěstí pochopili, že bych mohl být žalářován “pro pomlouvání socialistické vlasti“ a tak jsem unikl soudu. Nebyla to legrace: kamarád hudebník Vlasta Marek za pouhou zmínku v Japonsku vycházejícím rockovém časopise o persekuci českých hudebníků dostal půl roku nepodmíněně.

Mělo tvé vystoupení nějaký ohlas pro navázání kontaktů s britskými unitáři?

Pod hlavičkou IARF do Prahy přijela skupina mládeže v čele s Rev. Manteuflem. Byli tam unitáři z Británie, Nizozemska i Švýcarska. Kontakty se k nelibosti Církevního úřadu rozvíjely a čeští unitáři v čele s dr. Antropiem a Zdenkou Brabcovou se vydali do Anglie. Došlo k přijetí do IARF. O tom všem z bezpečnostních důvodů bylo pramálo zpráv. Proto se mohu jen usmát, když činnost během totality kriticky hodnotí někdo, kdo nemá o obtížích onoho temna ani ponětí.

Setkal jsi se v zahraničí s někým duchovně vyspělým?

Podnětné bylo setkání v polosuterénním londýnském bytě s chotí básníka Edwina Muira, prvního britského kulturního ataše v Praze po r. 1945. Zapůsobila na mne vizionářka Kathleen Raine, kterou do češtiny tlumočila Jiřina Hauková. Týden jsem strávil v poloopuštěné vsi v skotských Highladsasi 7 km nad jezerem Loch Ness v rodině spisovatelky Kate Stewardt. Když její dceři bylo 5 let, přestěhovali se z velkoměsta Glasgowa do Abriachanu na Vysočině, aby Hilda vyrůstala v optimálním, přírodně čistém prostředí. Opustili svá povolání, aby se stali “croftery“, malozemědělci a chovateli ovcí. Na návsi jsem tam nasbíral košík křemenáčů, které horalé nejedli. Po duchovní stránce bylo nejpodnětnější setkání s guruem Marco Pallisem, Řekem usedlým v Británii, který byl zasvěcen do tibetské tradice.

Měly tyto styky jednorázový charakter nebo přetrvaly navzdory Železné oponě?

Na recepci k ukončení CINP – kongresu neurologů a psychiatrů v Obecním domě jsme se s ženou nečekaně poznali s lékařem, žákem guru Pallise. Stewartovi nás požádali, abychom se ujali přítele jejich dcery,

Lorda Somerseta, milovníka staré architektury. Vzpomínám živě, jak lezl po střechách Maltézského kláštera, kde za totality sídlil Orientální ústav. Když jsme dostali pozvánku na 14. červenec, státní francouzský svátek, šel tam s námi bez pozvánky s odůvodněním, že je francouzským šlechticem, neboť jeho rod se nikdy nevzdal nároku na latifundie v Normandii, o něž je připravil král Filip II. r.1214. Měli jsme Hughu rádi a on nám náklonnost oplácel: po sovětské okupaci, když tolik našich přátel se vystěhovalo, nám Hugh nabídl affidavit, umožňující usadit se na jeho zděděných statcích. Neemigrovali jsme záměrně, abychom byli živým příkladem, že i v zemi pokořeně husákovským útlakem lze přežít; protože jsme byli členy inici- ační skupiny, neinfiltrované StB, takže jsme žili v jiné prostorovosti, ne v převládajícím ovzduší strachu. Tato vyšší ochrana fungovala i během četných výslechů, kde jsem opětovně odmítal stát se spolupracovníkem vojenské kontrarozvědky, která chtěla opakovat na lidech experimenty s psychotropními látkami, které prováděly jak CIA, tak KGB. Měli např. falešnou představu, že půl litru LSD do vodojemu by vyřadilo obránce, takže město nepřátel by se dalo obsadit bez ztrát na životech. Ke cti psy- chiatrů a psychologů, kteří měli povolení pracovat terapeuticky s psyche- delickými látkami nutno vyzdvihnout, že nikdo z nich se “nedal na vojnu nalejt“, aby výzkum kontrašpionáži umožnil. Pomstili se tím, že zakázali slibnou aplikaci psychotropních látek u neurotiků a alkoholiků, kde za- hraniční výsledky byly lepší než behaviorální metody doc. Skály. Avšak i během jiných ostrých výslechů, kde kamarádi byli bití jako žito, jsem ne- dostal jedinou ránu. Tu musela zafungovat silnější moc než anděl strážný.

Mohl bys psychedelickou látkou vyvolaný rozšířený stav vědomí při- blížít?

Na štěstí uvolnění ze svěrací kazajky ega se dostavilo po extázi dosa- žené klasičkou metodou kontemplace. Rozvinutý řád se zjevil jako labora- toř, v níž byla zdánlivá změt' skleněných kadlubů, nádob a trubic, v nichž klokotaly roztoky různých barev. Jejich uspořádání nebylo nahodilé, vše vytvářelo účelný celek. Laboratoř se náhle proměnila ve vnitřek těla a já se v tepně ztotožnil s červenou krvinkou. Zmizela svěrací kazajka jáství a stal jsem se jásavou blažeností, kterou anglický mystik 17. století nazval felicity a systémový analytik Fritjof Capra součástí tance Šivy Natarádže. Vy- tryskla jistota, že každý atom, každé živé jsoucno je součástí síťové

vespolného Života a že Stvoření z vůle Třikrát Svatého je v podstatě dobré. Je pro mne úsměvné, že ani v tomto oblažujícím stavu Traherne se neodpoutal od kapitalistického pojmu vlastnictví, když napsal: „Patřily mi ulice, chrám, patřili mi i lidé. Patřila mi obloha a také slunce, měsíc a hvězdy a celíčkový svět... a já jediný jsem se z nich radoval.“ Zdá se mi legrační vrcholný zážitek připodobnit mentalitě svých obchodně podnikatelských spoluobčanů.

Budiž, uvědomil sis ve vyšším stavu vědomí, že Stvoření je dobré: šlo o změnu kvality vědomí, nikoliv o změnu kvality světa. Jak se v běžném, holotropním vědomí vyrovnáš s krutostí boje o přežití a hromadným pácháním zla, jehož jsme denně svědky?

Aby k stvoření došlo, musí tu být páry protikladů jako den a noc, bílé a černé, jin a jang, na kosmické úrovni Světlo a temnota. Oč více se svým životem pokoušíme přitakávat světlu, míru a dobrou, tím lépe musíme být připraveni čelit zuřivým útokům tahacích panáků temnoty.

Není to sestup z vědomí Jednoty na úroveň dualismu?

Odpověď nám dává jak Bhagavadgíta, tak Nový zákon. Zrodili jsme se na jevišti dějin s předem stanovenou rolí. V Ardžunově případě s rolí kšatrije, bojovníka na poli ctnosti a řádu (dharmakšétra). Platí i husitské „bijte je, bijte, nikoho neživte!“, ale bez stínu zloby či nenávisti. Apoštol sv. Pavel nás vybízí: „Oblect se v plnou zbroj Boží... Stůjte opásáni pravdou, oděni v pancíř spravedlnosti, obuti do pohotovosti k evangeliu pokoje. Navíc si vezměte štít víry a přilbu spásy a meč Ducha, tj. slovo Boží.“ (List k Efezským, VI, 11 – 17)

Jak jsi objevil svou roli bojovníka proti vší nespravedlnosti a útlaku.

Dostal jsem křestní jméno Boris, což je rozkazovací způsob slovesa borot'sja s významem bojovat. Kéž bych se raději jmenoval Bohumír, Bohuslav či Fridrich, bohatý mírem. Být bojovníkem za pravdu a spravedlnost ve světě, který si zvykl na kompromisy se zlem, není lehký úděl. Dařit se může jen tehdy, je-li vozatajem Ardžuny sám Bůh, Kršna.

Slyšeli jsme, že jste za totality provozovali ve vsi Budínku u Dobříše experimentální mini-ášram, kam jezdili přátelé jógy z celé republiky. Měl skromnější rozměr než ášram dr. Tomáše na Sázavě, protože jsi dával přednost pracovat s menšími skupinami. Co je pravdy na tom, že jsi za-

sahoval i do vysoké politiky?

Nejprve jen jako svědek: dne 9. května 1945 mne doma vyzvedlo generálské auto a plukovník Fokin mne naverboval jako rusko-českého tlumočnicka do štábu maršála Koněva. Byl jsem svědkem ostrého jednání, kdy Rusové se snažili oddálit příjezd prezidenta Beneše do Prahy, protože nemohli zaručit jeho bezpečnost. On si však postavil hlavu a přijel nedbaje přestřelek se záškodníky. Po druhé jsem ze Štrasburku přivezl, přeložil a zpracoval materiály, které zdůvodňovaly, proč nevstoupit do FAO, Úřadu OSN pro potraviny a zemědělství. Ten za řízení zkorumpovaného nigerijského byrokrata Saoumy sabotoval “Rolnickou chartu“ a byl ve vleku nadnárodních společností produkujících strojená hnojiva a pesticidy. Tehdejší ministr životního prostředí Ivan Dejmál nevstup ve vládě obhájil, ale za jeho nástupců ke vstupu do FAO k naší škodě došlo. Koho to zajímá, najde materiály v č. 4/91 časopisu Ekologie a společnost.

Proč jsi byl iniciátorem otevřeného dopisu finančníkům, zasedajícím v Praze?

Detailně jsem se seznámil se škodlivostí politiky bossů Světové banky a IMF – Mezinárodního měnového fondu v Madridu, kde na Svobodné lékařské fakultě v deseti paralelních sekcích na 5000 účastníků alternativní konference analyzovalo škodlivost politiky těchto mamutích organizací. Ty např. samy přiznávají, že ve světě je desetkrát víc oběživa, než je třeba. Těch 9/10 kapitálu slouží jen ke spekulaci. „Tlustí kocouři“, jak se ředitelům bank říká, se dosud ubránili tzv. Tobinově dani ve výši 0,04% z transakcí přes hranice, které by vylepšily státní rozpočty. IMF a SB financují neekologické projekty jako stavbu silnic v deštných pralesích a stavbu přehrad, které vysidlují tisíce rolníků.

Reagovala ministryně zdravotnictví na Tvůj otevřený dopis, který jsme uveřejnili v Poutníku?

MUDr. Součková poděkovala za iniciativu osobním dopisem z 26.11. 2003. Zdůraznila, že je prvním ministrem, který se utrpením umírajících zabývá, kdyby ti místo morfia dostávali psychedelické látky jako LSD či psilocybin, lehčeji by svět opouštěli. Za totality experiment nepovolili z ideologických důvodů, protože nabyté zkušenosti bouraly materialistický světový názor. Thanatologii se naši konvenční lékaři neradi zabývají. Smrt

pacienta pokládají za svou porážku.

Kde vidíš východisko z dnešní tak hluboké mnohoúrovňové krize?

Na oceánu, kde na kontinentech převažuje asociální patologie tržního hospodářství, je třeba budovat ostrůvky pozitivní deviace, lokální a regionální soběstačné pospolitosti, fungující mimo žentour majoritních společností. Že třetí cesta možná je, o tom se můžeme přesvědčit v jihoidické Auroville, bengálském Šántinikétánu, ve Findhornu ve Skotsku, v Schumacher College s ekologickou farmou v jižní Anglii, na dánské ekofarmě Dvě labutě, v braniborském Středisku experimentálních sociálních designů ZEGG v Belzigu či v jeho odbočce Tamera v Portugalsku. Mají různé ideologie, ale jejich společným jmenovatelem je dobrovolná skromnost a snaha Gáji, matce-Zemi vděčně vracet, nejen od ní chtivě brát.

K jakému životnímu krédu jsi dospěl ve svých 80 letech?

Nejsme na světě sami pro sebe, ale pro druhé. Znamená to pokorně sloužit, vzácné je lidské zrození, kdy každý jedinec dostává do vínku světlo velikosti palce, které je brankou do ráje srdce a hlubiny bezpečnosti. Varujme se osmi zel: bezpracně nabytého bohatství, rozkoše bez svědomí, vědění bez charakteru, vědy bez pokory, politiky bez zásadovosti, podnikání bez mravnosti a poctivosti, náboženské víry bez oběti, občanských práv bez zodpovědnosti. Při veškerém našem konání vycházejme z těchto samozřejmých pravd, že:

- Gáia, planeta Země, je vzájemně propojeným životodárným systémem, naší matkou,

- že všichni lidé, bez ohledu na rasu, jsou děti téhož Ducha,

- že naším posláním je nejen žít vedle sebe, nýbrž navzájem se milovat a spolupracovat,

- že máme sloužit nejen lidem, ale i veškerému mimolidskému stvoření jako zvířátkům, ptákům, rybám a obojživelníkům, ale i přírodním útvarům jako lesům, řekám, jezerům, horám, divočině,

- že základní právo na život, svobodu, sebeuskutečnění a důstojnost je neoddělitelné od naší povinnosti ctít posvátnost veškerého života,

- že o blaho matky-Země se máme přičiňovat tak, že se k ní budeme

chovat jako dobře vychované děti, které od ní nejen berou, ale i vděčně vracejí.

Jiří Elger

Mlč a ticho bud'

Titul dnešní přednášky vyvolala, drazí přátelé, vzpomínka na prvá slova básně, kterou jsem před 32ti lety složil jako heslo pro snahy zvládnout myšlenky. Bylo to v lesích Adamova, kde jsem si napsal:

Mlč a ticho bud'!
Pohnutí nesmí tvou rozvlnit hrud'
Tvář tvoji klidnou, jak tesanou z kamene,
Ozářit nesmí žár vnitřního plamene!
Mlč, i když nevidíš pro rosu slzí,
mlč, když radost v srdci ti píseň svou zpívá,
mlč, i když nad hrobem štěstí tvého,
srdce v úzkosti a ve strasti zmirá.
Mlč a ticho bud'!
Jak je to těžké, ty Bože sud'!

Když jsem si, drazí přátelé, psal tato slova, nechápal jsem, co značí slovo "mlčení " v řeči jogína a nevěděl jsem, jak získat tento cíl. V důsledku toho jsem netušil, jak obtížnou cestu nastupuji s touto devízou.

Hledím-li nyní ve vzpomínkách na své klopýtání, cítím jako povinnost pokusit se na základě vlastního bloudění umožnit Vám vyvarovat se chyb, kterých jsem se dopouštěl při snaze naučit se mlčet.

Předně musím upozornit, že tuto přednášku nemohu podložit literaturou, ani výroky významných psychologů. Přijměte proto, prosím, moje slova pouze jako náměty k úvaze .

Když jsem nastupoval cestu, která měla vést k utišení, neuvědomoval jsem si rozdíl mezi mlčením slovním, tedy omezením výroků a mlčením, řekl bych vnitřním - ztišením myšlenek a sledováním mentálních pochodů.

Snahu naučit se mlčet započal jsem snahou kontrolovat své výroky. Vytknul jsem si za cíl osvojit si zvyk položit si před pronesením výroku, nebo před zasáhnutím do diskuse otázku: „Je nutné, abys to řekl?“

Tento postup měl kladné výsledky. Vedl často k tomu, že jsem se zdržel diskuse. Časem, jsem poznal; že toto zdržení zjednodušuje život zmenšením rozporů a třenic.

Po nějakém čase doplňoval jsem tuto otázku slovy; „Co by se stalo,

kdybys mlčel?“ Ač tato dodatečná otázka zvýšila účinnost otázky prvé, nezabránila často výbuchu při citovém vzruchu. Tato okolnost mne po čase vedla k tomu, že jsem počal věnovat pozornost okolnostem, které mne vedou k tomu, abych mluvil nebo zasahoval.

Ukázalo se, že tyto úvahy jsou velmi cenné, neboť postupně vedly k ujasňování motivů jednání a k poznání, že tyto motivy jsou vesměs osobní, převážně projevy záporných vlastností ega.

Neuvědomoval jsem si tehdy, že kladení těchto otázek, které odhalovaly motivy mentálních pochodů byly začátkem správného postupu, nebo jsem tehdy nevěděl, jak je důležité přivádět vlastnosti a vztahy ega do oblasti „pozorovaného“. Vždyť moje tehdejší vědomosti o vlivu zvyku, o myšlenkových pochodech a o metodách k ovládnutí mysli dalo by se napsat na korespondenční lístek. Dlouho trvala tato gymnastika bez podstatnějších úspěchů a dlouho trvalo, nežli jsem si uvědomil, že mám-li docílit pronikavější úspěch, musím obrátit pozornost přímo na myšlenkové pochody.

Když jsem si tuto okolnost uvědomil, snažil jsem se naučit zastavovat myšlenky vůlí. Dnes vím, že to nebyl správný postup. Tehdy však jsem se o tom dočetl v knize - nepamatuji si des již ani jméno autora, ani knihy, ve které byl popsán postup k získání schopnosti zastavit tok myšlenek a docílit „Stillschweigen“ – „Tiché mlčení“.

Mnoho energie jsem věnoval úsilí zastavit myšlenky vůlí, nežli jsem si osvojil možnost na chvíli zastavit jejich chod. Nevěděl jsem tehdy, že tímto potlačováním myšlenek nastává jen soustředění na prázdnotu a že tento pochod není proto správný.

Teprve poznání, že po chvilce utišení proudí myšlenky znovu jako před nastavením a vypořádáním, že příčina rozruchu mysli nezanikla a trvá nezměněná, mě vedlo k tomu, že jsem si uvědomil, že tento postup nevede k hodnotnému úspěchu.

Vždyť tehdy mně nebyl znám rozdíl mezi zastavením myšlenek člověka, který neuvolnil pouta mysli a utišením mysli žáka, který se stal aspoň do určité míry neosobním uvolněním pout ega.

Zastavení toku myšlenek vůlí bych přirovnal k zastavení vody ve stružce, postavením pískové hráze. Zastavíme vodu, ale jen na chvíli. Je jen otázka času a množství přitékající vody, kdy nám voda přeteče přes hráz, kterou jsme postavili. Teprve poznání, že snaha zastavit chod myšlenek vůlí, nevede k cíli, mne časem vedla k tomu, že jsem začal věnovat pozornost příčinám myšlenkových vzruchů, tedy příčinám víru a proudění myšlenek. Vypořezoval jsem, že příčinou jsou pouta mysli, která se

vztahují vzpomínkami na děje minulé, nebo tužbami na budoucnost. Teprve hlubší pochopení a zažití těchto poznatků vedlo k cílevědomé snaze uklidňovat mysl uvolňováním jejích pout.

Nevylučuji, že někdo z Vás si nyní říká: „Mohl si uspořít všechnu tu snahu, námahu a práci v té a té knize si mohl přečíst," Nevím. Jistě existují knihy, v nichž se lze dočíst, jak se lze naučit umlčet myšlenky. Víte, přátelé, ono je toho tolik napsáno v knihách. ... Ze zkušenosti však vím, že člověk pochopí a zažije myšlenky sdělené v knize jen v rozsahu, k němuž sám dospěl.

Krásně to říká Goethův Faust: „Každá teorie je šedivá, jen strom žití se zelená.” Vždyť každý z nás ví ze zkušenosti, že nachází zcela nové myšlenky v hodnotné knize, k jejíž četbě se po čase vrátil. Slova knihy se nezměnila, ale mysl čtoucího doznala změnu.

Vím, že kdokoli z Vás může nyní říci: „Myslíš-li, že se musí každý propracovat sám vlastní zkušeností; proč nám zde vlastně mluvíš o svých potížích a omylech?“

Proč, přátelé? Protože se kojím - snad bláhovou nadějí, že tím, že upozorním na potíže, s nimiž jsem se setkal, usnadním aspoň někomu z Vás cestu, asi jako poutník, který prošel těžkým terénem se domnívá, že pomůže příteli, upozorní-li ho na obtížné úseky cesty.

Co bych vlastně zdůraznil na základě zkušeností o “mlčení” a o cestě k jeho dosažení ?

Předně bych upozornil, že význam slova "mlčení" se mění s vývojem a s dosažením hledajícího a upozornil, že mlčení myslí má, dle mého soudu, málo společného s mlčením slovním. Tato věta se Vám bude znát trochu divná. Dovolte, abych objasnil příkladem, co touto větou míním. V běžném životě se ovládne například zaměstnanec a ač mu bylo ukřivděno, neřekne svému představenému, co si myslí.. Mlčí slovně. Vůlí potlačil reakci vzruchu myslí, ale jeho mysl hodiny, dny a třeba i týdny narušuje a zneklidňuje událost, kterou zažil. Znovu a znovu se mu vrací myšlenka na ni a někdy i po letech se otevře povrchně zacelená rána.

Uvážení takového extrémního případu nám ukazuje podstatný rozdíl mezi mlčením slovním a ztišením myslí, které lze docílit jen odstraněním příčin, tedy uvolněním pout myslí a pochopením. Uvedl jsem tento extrémní příklad, abych ukázal, že je žádoucí, aby mlčení slovní bylo důsledkem mlčení mentálního.

Neříkám tím, že mlčení slovní není dobrým cvičením, upozorňuji pouze, že je ho nutno zařadit na správné místo a nepřecenit jeho hodnotu, možnosti a účinek.

Domnívám se, že pro většinu lidí je výhodné zařadit do denního života slovní mlčení jako prvé cvičení k utišení mysli. I s odstupem času soudím, že zvyk položit si otázku: „Je nutné, abych to řekl?“ je opravdu dobrý. Jsem přesvědčen, že doplnit tuto otázku otázkou: „Co mne svádí k tomu, abych to řekl, nebo abych zasahoval?“ je velmi cenné, neboť kladení této otázky je, jak jsem již řekl, krokem k zaujmutí postoje pozorovatele pout ega.

Tímto postupem přicházíme k poznání, že myšlenka není pouhá pomíjející bublina, která prošla vědomím, ale událostí, která zanechává trvalý záznam v podvědomí. Toto cvičení vede postupně k hlubšímu pochopení a k poznání, že v podvědomí jsou uloženy záznamy všech myšlenek, které kdy prošly naším vědomím od nejtělejšího dětství. To nás vede krok za krokem k tomu, abychom vyvozovali důsledky z tohoto poznatku.

Sledováním motivů postojů mentálních si začínáme uvědomovat, že i zapomenuté myšlenky ovlivňují sklony naší mysli, tedy náš charakter, který se projevuje v našem dalším myšlená a v našich dalších činech.

Musím upozornit, že je nutno, drazí přátelé, počítat s mnoha nezdary při těchto pokusech ztišit chod myšlenek. Nezdary vedou buď ke kapitulaci před tímto obtížným úkolem, nebo k pevnému rozhodnutí zabývat se nekompromisně obsahem vlastní mysli.

Toto rozhodnutí je, jak soudím, ze zásadních obrátů v životě. Domnívám se, že k němu člověk přistoupí teprve když se mu podaří samostatným pozorováním uvědomit si neuspořádanost vlastního myšlení. Tato sebekritika bývá nepříjemný zážitek, neboť je spojena s poznáním, že v myšlenkách probíhají poznatky získané od nejtělejšího mládí zcela neuspořádaným chodem.

Aspoň poněkud neosobní pohled na chod vlastních myšlenek vede k poznání, že tyto kaleidoskopicky probíhající obrazy nelze nazvat přemýšlením, neboť to bývá mechanické, chaotické, zcela neuspořádané přebíhání myšlenek, usměrňované nežádoucími sklony a zvyky ega.

Domnívám se, jak jsem již řekl, že teprve uvědomění si tohoto nežádoucího stavu mysli bývá podnětem k pevnému rozhodnutí zabývat se nekompromisně obsahem vlastní mysli.

V literatuře o józe se často dočítáme, že k uklidnění mysli je velmi výhodné nezúčastněně pozorovat plynutí myšlenek a čekat na ukončení jejich toku. Dočítáme se, že tento postup čistí mysl.

Nikomu nehodlám vnucovat svůj názor, který mám o vhodnosti tohoto doporučení pro člověka, žijícího v ruchu stávajících poměrů. Na základě vlastních zkušeností však soudím:

Věřím, že tento postup je vhodný pro indického sanjasina, tedy člověka, který se na základě přesvědčení, že splnil všechny závazky vůči světu, se zřekl denního života, odešel do bezdomoví, uvolnil pouta mysli vůči světu a věnuje se výhradně sebezlepšení.

Pochybuji však, že tento postup dovede sledovat běžný člověk dvacátého století - člověk ? - ne kolečko velikého soukolí, trvale poháněného

Soudím, že dnešní člověk je příliš spjat a myšlenkově vázán děním, než aby dovedl hledět jako pozorovatel na chaotický běh vlastních myšlenek. Domnívám se, že jeho pouta k životu jsou tak mocná, jeho mysl tak roztržštěná, stále narušovaná a jeho vědomí je tak ponořeno do myšlenek, že nedovede pozorovat chod vlastních myšlenek, pokud neprovedl zásadní změny a úpravy v oblasti své mysli. Použil jsem slova "běžný člověk". Je nutno, abych upozornil, že již okolnost, že obracíte pozornost na otázku vnitřního života ukazuje, že jste překročili vývojový stupeň, který označují slovy "běžný člověk".

Prvním krokem k docílení kontroly myšlenek a k utišení mysli je, jak soudím, postupné zjišťování pout lpění, zhodnocování zvyků a odstraňování zásadně nesprávných postojů mysli. V tom směru je ujasňování motivů jednání a myšlení a omezování slovních projevů, jak jsem naznačil, správným počátkem.

Zjišťováním pout lpění předpokládá, že se naučíme hodnotit své myšlenky. Je výhodné uvědomit si, které myšlenky jsou příjemné a které jsou nepříjemné a úvahou si ujasnit, že příjemné jsou myšlenky, které vyhovují našemu egu a nepříjemné ty, které ego zasahují.

Provádíme-li toto třídění, poznáme časem, že i zcela nedůležité myšlenky jsou zabarveny příjemnými nebo nepříjemnými vztahy. Těmito úvahami si časem začneme uvědomovat své lpění. Počneme si ujasňovat malichernost a nesprávnost vztahů ega. To jsou prvé krůčky k tomu, abychom stanuli tváří tvář odporné sobeckosti, domýšlivosti, chtivosti vlastní osobnosti.

Poznání tohoto jáství, které jsme si vytvořili svým myšlením jako odloučené od Jednotného Základu je nutným předpokladem získání vyrovnanosti a klidu mysli. Prvé kroky k poznání tohoto ega, které je naším největším nepřítelem je snaha zaujmout stanovisko pozorovatele. Docílit tento postoj lze pouze uvolněním pout mysli.

Je nutno, abychom otázku lpění posuzovali z hlediska základního účelu, pro který sledujeme ovládnutí mysli, tedy z hlediska sebezlepšení a poznání své vlastní podstaty.

Otázka ovládnutí myšlenek je v tomto směru rozhodujícím mo-

mentem, neboť buď ovládneme myšlenky, nebo ony ovládají nás.

Převážně ovládají myšlenky životy lidí, neboť lidé chovají mocná přání a žhavé touhy po předmětech, nebo jsou spoutáni obavami ze ztráty věcí a hodnot, které vlastní a na nichž lpějí.

V mysli každého člověka jsou pudy, které ho udržují v područí myšlenek. Člověk by měl na své myšlenky dohlížet, je ovládat, třídít, hodnotit a pořádat. Místo toho lze říci, že myšlenky běžného člověka mají téměř vlastní život a počínají si jako zhýčkaná domácí zvířata, kterým je všechno dovoleno. Připomeňme si verš z Bhagavad Gity(VI,6), kde čteme: „Ten, kdo přemohl sám sebe, má v sobě svého přítele, ale kdo nezvítězil nad sebou samým, má v sobě věčného nepřítele.“

Připomeňme si verš z Bhagavad Gity (VI,6), kde čteme: „Ten, kdo přemohl sám sebe, má v sobě svého přítele, ale kdo nezvítězil nad sebou samým, má v sobě věčného nepřítele“.

Řekli jsme, že myšlenky mají (téměř) vlastní život. Čerpají svoji životnost z člověka. Člověk jim často předává svoji životní sílu tak, že ho o ni zcela olupují, Pokud člověk nepochopí svoje pudy a neovládne myšlenky, které ho ovládají, nemůže získat skutečný mír v mysli, který jedině osvobozuje.

Běžný člověk bývá otrokem svého vlastnictví a je ještě více nevolníkem svých myšlenek, Z tohoto nedůstojného područí se může vyprostit jedině zvládnutím mysli v denním životě. Běžný člověk lpí na svých představách a vrací se k nim stále ve své mysli. Celé jeho jednání v životě je řízeno těmito pouty. Vede ho tužba po předmětech. Snaha poznat vyšší dobro je mu cizí. Jeho život usměřňuje touha po potěšení nebo obava z bolesti. Jedno i druhé vyplývá ze lpění.

Tuto řízení po předmětech nebo nezřízená touha po moci vyvolává otroctví a spoutanost. Jen vyvázání se z těchto nežádoucích stavů mysli tedy uvolnění jejích pout umožňuje získání soustředění pozornosti.

Vybavením z pout lpění nestává se člověk apatickým tvorem, není pouze ovlivňován z vnějšku, neboť je pánem své mysli, který si řídí sám své myšlenky.

Je nutno si jasně uvědomovat, jak na nás věci působí a správně hodnotit myšlenky a zkušenosti. Teprve při nelpění svého myšlení poznáváme správně, intuitivně pravdu, dobro a krásu.

Člověk, který zvládl mysl žije stejně jako jiní lidé, má rád hezké věci, necítí však touha je vlastnit, neboť uvolnil pouta své mysli. Jeho zájem je sebezlepšení a poznání vlastní podstaty. Neoddává se nadějným snům, ani se neobírá příliš budoucností. Usiluje o to, aby správně řešil okolnosti, kte-

rými právě prochází.

Nestačí naučit se sledovat chod myšlenek, je nutno usilovat o to, abychom chovali myšlenky kladné, konstruktivní. Buddha nám říká: „Myšlenka v srdci je směrodatná pro to, co se s ním stane. Vše, co jsme, je vytvořeno našim myšlením.“

V přítomnosti mudrce vyčiňujeme jedinečnou vyrovnanost a klid. Naopak při styku se sobeckým a zlým člověkem máme nepříjemný pocit. Je to tím, že aura mudrce vyzařuje klid a mír a naopak aura sobce je prostoupena nepřejícími zlými myšlenkami - vibracemi.

Vibrace šířené každou myslí v astrálním a mentálním prostředí lze přirovnat ke zvlnění hladiny rybníka, do něhož jsme hodili kámen. Každá rozhodná myšlenka vyvolává reakci v úrovni, v níž probíhá, působí na mysli jiných lidí i na jejich astrální těla. Jsme stále obklopeni těmito myšlenkovými vlivy a stále jsme ovlivněni myšlenkami jiných lidí. Jen o malé části svých myšlenek můžeme právem prohlásit, že jsou opravdu naše. Převážně pochytíme myšlenky ze svého okolí. Člověk zachycuje obvykle myšlenky v úrovni, v níž se sám mentálně pohybuje.

Člověk, který myslí kladně, neosobní myšlenky lásky a snášenlivosti, přispívá kladným přínosem do mentálního prostředí a koná neosobní službu, ač si to vůbec neuvědomuje.

Svým přátelům můžeme pomáhat svým myšlením zbavit se špatných zvyků.

Je skutečně škoda, že lidé běžně lehkomyšlně zneužívají síly svých myšlenek na malichernosti a nad to dokonce vysílají často myšlenky nesnášenlivé a nenávistné. Měli bychom vždy a za všech okolností užívat moudře daru myšlení vysíláním myšlenek míru, požehnání a lásky.

Zmínil jsem se před chvílí, že je důležité, aby každý, kdo se chce pokusit o sledování myšlenek, odstranil ze své povahy zásadně nesprávné postoje mysli.

V tom směru bych upozornil, že negativní myšlenky pramení obvykle z hněvu, utrhačnosti, sklíčenosti a z obav pramenících v nejistotě.

Hněv je úhlavním nepřítelem míru. Člověk se obvykle rozhněvá v důsledku toho, že jeho přání nebylo splněno. Rozhněvaný člověk nekontroluje svá slova ani své činy. Nevole, podráždění, rozhořčení, zlost, zuřivost a vztek je škála intenzity podráždění.

Člověk, kterého vyvede z míry každá maličkost ukazuje, že nedozrál mentálně. Máme v sobě pěstovat trpělivost, lásku, pocit jednoty, soucítění a ducha služby. Ovládnutí hněvu je pro člověka velkým přínosem, který mu poskytuje mnoho mentální síly. Prosím však. abyste mně rozuměli.

Řekl jsem ovládnutí hněvu, ne potlačení jeho projevu! To je, jak jsem již řekl, velký rozdíl. Je nutno odstranit příčinu hněvu pochopením. Uvědomíme si, že člověk, který snadno propadá hněvu bývá nespravedlivý, neboť jedná pod impulsy citových vzruchů. Kořeny hněvu jsou v egu člověka. Snaha mlčet je velikou pomocí při odstranění popudlivosti z charakteru člověka. Je nutno naučit se uvědomovat si vznik prvních příčin hněvu a to žádá naučit se sledovat mentální pochody - naučit se "Mlčet".

Hněv se zvětšuje tím, že se člověk poddává jeho projevům - a naopak zjištěním příčin hněvu a jeho ovládnutím sílí vůle člověka. Vhodně volená strava, meditace, sledování dechu přispívá ke zmírnění této nežádoucí vlastnosti. Musíme zachovat klid, jsme-li napadeni. Velmi pomůže začít sledovat v takovém případě dech a pozorovat chod myšlenek, Zdržet slovní projev je víc než žádoucí.

Kouření a alkohol zvětšuje podráždění mysli. Žák, který chce odstranit podrážděnost ze svého charakteru má se zříct těchto slabostí.

Jak jsem před chvílí řekl, je také nactiutřačnost velkou překážkou člověku, který se chce učit sledovat chod vlastní mysli.

Její kořeny tkví v nevědomosti a v závislosti. Utrhač se snaží poškodit nebo zničit člověka, který má úspěch, snižováním, pomlouváním, tupením, očerňováním, klamnými informacemi apod. Nactiutřači jsou hrozbou společnosti - jsou vskutku velcí zločinci, kteří si často nejsou vědomi velikosti svého provinění. Nevědí vskutku, co je klid mysli. Jejich mysl se stále obírá nesnášenlivými myšlenkami. Člověk, který se chce naučit mlčet musí se bezpodmínečně zbavit této neřesti.

Také sklíčenost je velikou překážkou při snaze zlepšit vlastní charakter. Sklíčenost bývá důsledkem minulých událostí, astrálních vlivů, špatné společnosti, pochmurných dnů, špatného trávení nebo zácpy. Je nutno uvědomit si příčinu a odstranit ji. Velmi dobrou pomocí je procházka na čerstvém vzduchu, pokud možno rychlejším krokem. Nejlépe jít podél řeky.

Velmi cenné je vypěstovat si zvyk chovat veselé myšlenky, neboť pak mysl se sama vzpírá sklíčenosti - to však žádá již určitý pokrok. Tyto nežádoucí vlastnosti jsou velikými překážkami. Ze zkušenosti soudím, že jejich odstranění z charakteru člověka si vyžádá mnoho času a úsilí. Pokud se mysl nevymaní z jejich vlivu, naráží sledování mentálních pochodů na značné potíže. Soudím však, že právě tyto neúspěchy jsou stupně, po kterých se snaživý žák blíží sebezdokonalení, neboť si uvědomuje příčinu závady a čím dále tím více se učí zaujímat stanovisko pozorovatele.

Získat schopnost pozorovat pokud možno neosobně chod vlastních myšlenek je nutným předpokladem pokroku, neboť kořeny našeho života

tkví v naší mysli.

Máme-li vážný úmysl změnit svůj život a sebe, je nutno věnovat pozornost vlastní mysli, neboť osvobodit se můžeme jen ovládnutím myšlenek. Naučit se mlčet je cenným pokrokem při snaze o sebezlepšení.

Mluvil jsem přátelé, o nutnosti naučit se mlčet. Stejně nutné a řekl bych stejně obtížné je naučit se promluvit správně v pravý čas, neboť to předpokládá pochopit toho, s kým hovoříme, Nutným předpokladem tohoto pochopení je rozsáhlá snášenlivost založená na hluboce zažitém poznatku, že názor každého člověka je důsledek jeho vlastních životních zkušeností a úvah. Vzhledem k tomu, že tyto podklady každého člověka jsou různé, jsou nutně různé též názory lidí. Nemá smyslu snažit se někomu vnutit vlastní stanovisko. Lze souhlasit pouze s otevřenou diskusí, kterou osvětlujeme základní principy, které vedly k našemu a jeho názoru.

Tato diskuse musí však být vedena s postojem, při němž jsme ochotni souhlasit s názorem toho, s kým hovoříme, byť by byl odlišný od našeho, jestliže podklady, z nichž vychází, jsou pravdivé.

„Rytmus dýchání shoduje se s rytmem duševních stavů. Rozčilení způsobuje nepravidelné dýchání, klidná mysl působí příznivě na pravidelné dýchání. Možno tedy ovládaným dýcháním ovládat náladu. Je nemožné správně dýchat při velkém vyrušení a špatné náladě, a naopak je těžko se rozčilovat při správném, klidném, pomalém a rytmickém dýchání. - Rytmus našeho dýchání je v úzké souvislosti s naší odvahou i bází, radostí i smutkem, láskou a hněvem.

Vnitřní rovnováhu snadněji udržíme, jestliže k prostředkům duševním přidáme ovládané dýchání.“

Norbert Fabian Čapek, K slunnému břehu

Daniel Novotný

Výběr z tvorby (Krok, Reciprocita, Rovnováha Světa)

Krok

vyjdu všemu vstříc
na cestě za poznáním
slunce mi svítí

Reciprocita

když píšete o něčem
co se nedá prožít
můžete pak prožít něco
o čem se nedá psát

Rovnováha světa

jsou dny
kdy i to
že v MP3 přehrávači
přeskočím písničku
mi přijde jako
přílišné zasahování
do chodu věcí

Magdalena Pulicarová

Zamyšlení v pražské Stromovce

(13.9.2016)

Začátkem září jsem jela navštívit svoji neteř a její tři malé děti do Prahy.

Bylo krásné počasí. Protože rodina bydlí přímo u jednoho vchodu do obřího parku Stromovka, vydaly jsme se s dětmi a různými "vozítky" na procházku.

V jednu chvíli jsme si řekly, že si sedneme na lavičku. Padla nám všem do oka jedna, ale byla na ní hromada odpadků (papíry, tácky, ke-
límků ...). Neteř si sedla na volný konec, já doprostřed, a už se blížily děti. Měla jsem dopal na ty, kteří to tam nechali, a kvůli dětem jsem obětovala svoji igelitku, vše tam shrnula a vyhodila. Do dvou minut jsem na to zapo-

mněla.

Druhý den děti odjížděly a já jsem se chystala zpět do Brna. Bylo krásné ráno, tak jsem se rozhodla, že ještě půjdu do Stromovky, sednu si na lavičku a budu číst. Říkala jsem si, že si sednu na první lavičku, kterou uvidím, abych ty své kabely netahala moc daleko. U první lavičky ale byla zrovna velká silniční technika a strašný rámus.

Musela jsem jít tedy dál a našla krásné místo s lavičkou. Stála na louce mezi obrovskými stromy. Ale: na lavičce trůnila veliká pomačkaná petláhev se zbytkem jakéhosi pití. Byla jsem rozladěná, ale místo bylo krásné, tak jsem si sedla na volný konec lavičky, otočila se zády k lahvi a začala číst. Shodou okolností zrovna časopis "Tvůrčí život" z Unitarie, který jsem si vzala s sebou na cestu.

Přede mnou byl ohromný buk, plný strakatých holubů, ale "kultivovaných", a jiných ptáků. Ptáci se vůbec nehádali, neprali, neútočili, neřvali ...

Pozorovala jsem je a říkala jsem si, že takhle nějak by mohla vypadat Unitaria. Jako strom, na kterém sedí různí ptáci, aniž by se hádali...

A do toho čtení a přemýšlení mi zrovna zavolala Jarmila (Plotěná). Tak jsem měla krásné prostředí, unitářské čtení, rozjímání a přes "techniku" Jarmilu. Vše pěkné dohromady. Jen mi vadila ta láhev. Říkala jsem si: „Proč zase...“ A „co to je za lidi? Proč po sobě nechávají takový nepořádek?“ A „Co s tím, až budu odcházet? Vždyť to není moje! Můžu se na to úplně vykašlat.“ Ale – „co když mě někdo uvidí? Co když mi vynadá? Zůstanu já klidná? Nebo se naštvu a odseknu, že tam to není po mně?“

A najednou jsem začala myslet jinak. Pořád na něco nadáváme, pořád nám něco vadí. Co zůstalo po Němcích, po Rusech, po komunistech, po tom našem "rychloukašném" období atd.

A „co zůstane po nás?“

Uvědomila jsem si, že ta flaška tam vlastně zůstane po mně!

Vzala jsem z tašky papír, láhev obalila a vstala.

A zase: „Co já teď s těmi třemi kabelami a ještě s cizí flaškou? Jsem vůbec „normální“? Nebo si chci třeba jen sama před sebou připadat lepší než někdo jiný?“ Tak jsem pořád "mudrovala", kde je vlastně nějaký koš? Daleko - široko nic. Tak jsem si řekla – dost. Jestli jsem jednala správně, tak tu nějaký koš prostě je. A opravdu jsem v ten moment jeden viděla a láhev vyhodila. Oddychla jsem si ...

Otočila jsem se zpět - a viděla nádherné místo s krásnou lavičkou. Už bylo jedno, že tam předtím něco ošklivého leželo. Těšilo mě, jak to tam krásně vypadá. A řekla jsem si:

Opravdu záleží na tom, co po nás zůstane.

Pavel Sedlák

Západ a advaita

Při setkání s východními naukami bychom mohli nabýt dojmu, že jejich advaitistické (tj. nedvojné) pojetí skutečnosti je něco pro Západ zcela nového a neznámého, že jde o zcela nový objev, se kterým se naše civilizace setkala vlastně až zcela nedávno, kdy k nám začaly pronikat východní nauky.

Vhled do nedvojné reality není západnímu na vstup do advaity, podobné některým indickým skriptům (např. Aštavakragíta, nebo i Bhagavadgíta), sice v evangeliích nenajdeme ale směr je citelný.

Narážky na advaitistické pojetí reality najdeme i ve Starém Zákoně. Například u Henocha, který "chodil s Bohem, až ho nebylo více". Můžeme si naivně myslet, že Henoch fyzicky zmizel, ale spíše by se mohlo jednat o zmizení ega na psychologické úrovni, které známe od moderních mistrů advaity, jako byl třeba Ramana Maharši. V klíčové části Starého Zákona, kde se Mojžíš setkává s Bohem, mu klade otázku "kdo jsi"? Odpověď "Jsem který jsem", můžeme chápat na více úrovních. Jednak jde o "nabídku, která se neodmítá" – "Nestarej se kdo jsem, Tvůj národ je v průšvih, můj milý, příliš mnoho možností nemáš". Na hlubší úrovni se odpověď shoduje s indickými naukami, například Bhagavadgíta hovoří o "vědě o Já", ve skutečnosti neexistuje Pánbůh oddělený od Mojžíše, nebo Mojžíš oddělený od Pánaboha. V kabalistickém chápání lze tuto odpověď vyložit také jako "jsem vším čím se ti stávám". Jak tvrdí buddhismus, "samsára je právě nirvána a nirvána je právě samsára".

Na advaitu narazili, nebo byli velmi blízko, také staří Řekové. Nedávno jsem narazil na píseň polského skladatele Grzegorze Turnau a básníka ... "tyniec - wszystko plynie". Zajímavým způsobem zde spojuje řeckou a staroslovanskou(?) tradicí. Je zde naznačen "vstup do otevřena", podpořený svatým místem (týn - tyniec). Výrok "všechno plyne" - "panta rhei" pochází od starořeckého filosofa Hérakleita, který v jedinečné zkratce naznačuje samotnou podstatu Vesmíru. Hérakleitos zřejmě ve své době nebyl pochopen, historie jej představovala jako "truchlivého filosofa", nebo dokonce "temného filosofa". Temná byla spíše mysl těch, kdo takto nálepkovali, z Hérakleitových paradoxních výroků si Řekové vytvořili anekdoty, do dnešních časů se nám zachovaly pouze zlomky. Dnes je zřejmé, že šlo o jednoho z nejvýznamnějších myslitelů Západu. Hérakleitovi

dávají zapravdu nejen východní advaitistické směry (např. nestálost-anič-ča je jedím ze základních filosofických východisek buddhismu), ale také moderní fyzika.

Kromě známých paradoxních výroků o nestálosti je Hérakleitos zřejmě také autorem pojmu "logos", od kterého se odvíjí Janovo evangelium. Na počátku bylo "slovo" (v originále logos). Svatý Jan zde zřejmě píše o samotné podstatě, o "semenu" Vesmíru. Když uvážíme že současná astrofyzika hovoří o Velkém Třesku, o tom že náš Vesmír má začátek, můžeme připustit, že šlo o kvalifikovaný odhad. Indové tvrdí, že svět povstal z prazvuku, přičemž tento prazvuk vyjadřují slabikou "Óm" nebo "Aum", které měli převzít křesťané jako "Amen" a muslimové jako "Amín".

Je zřejmé, že v křesťanství se kvůli spojení se státní mocí advaitistický proud vytrácel, snad přetrvával mezi poustevníky, v některých klášterech. Je zřejmé, že také mezi špičkami církevní hierarchie a světci se vyskytovali osvícení jedinci. Otevřené vyjádření advaity najdeme v západní křesťanské kultuře až ve středověku, u Mistra Eckharta. Advaitou dýchá jeho proslulý paradoxní výrok o tom, že je třeba "vzdát se Boha pro Boha". Osobní bůh, představa o realitě ustupuje, aby udělala místo skutečné realitě, aby umožnila splynutí s Pravdou, s "Bohem" ne jak je popisován v nějaké knížce podle nějakého omezeného chápání, ale jaký je skutečně. Závan nedvojnosti pocítíme také v Kempenského "čtyřech knihách o následování Krista". Je ovšem třeba říci, že šířitelé nauky o nedvojnosti a církevní reformátoři riskovali konflikt s církevní i světskou mocí. Víme jak dopadnul náš Jan Hus, Eckhart by byl upálen pokud by neodvolal, dokonce samotný svatý František zřejmě unikl hranici "jen o fous". V období Baroka najdeme paradoxní advaitistické výroky v Silesiově "Poutníku cherubínském", na jehož vydání se v obtížných podmínkách komunistického režimu podílela i Unitaria. Nejen v době Ježíše, nebo v "temném středověku" vyžadovalo šíření nauky o nedvojnosti osobní odvalu.

Co se týče moderní doby, advaitě se v jistém smyslu začíná přibližovat moderní věda. Jasnou hranicí mezi klasickým mechanistickým pojetím, které charakterizují Newton a Descartes je Einsteinova Speciální Teorie Relativity, která vede dále ke kvantové fyzice. Z formálního hlediska je pozoru-hodné, že Einstein vysvětloval Teorii Relativity pomocí (zdánlivých) paradoxů. Ten skutečný paradox je však všem přímo na očích a ani nejde o nic nepochopitelného, je to proslulá rovnice $E = mc^2$, která konstatuje ekvivalenci mezi hmotou a energií.

PROGRAM NA MĚSÍC ŘÍJEN

2016

Úterý 17:30 až 19:00

4.10. 11.10. 18.10. 25.10. Staňkova18a

ZPĚV DUCHOVNÍCH PÍSNÍ A MANTER

25.10. Hotel Slovan, sál Dvoranka, Lidická23, Brno

SEMINÁŘ – MEDICÍNA, VĚDA A SPIRITUALITA – změna paradigmatu prostřednictvím celostního pohledu na člověka

Středy od 17:00 Staňkova18a

5.10. *RNDr. Milan Lustig*: POLOSTÍNOVÉ ZATMĚNÍ MĚSÍCE

12.10. SETKÁNÍ NAD INSPIRATIVNÍM TEXTEM

19.10. *Ivo Koukol*: VYVÁŽENÁ STRAVA II. (Obezita je byznys I.)

26.10. NOVÁ NADĚJE NEJEN PRO EVROPU – první krok ke globální solidaritě (rozprava)

Čtvrtek od 18:30 Staňkova18a

8.9.: *Setkání skupiny ALLAN KARDEC*: Zázraky víry

Pátky 17:00 až 19:00

7.10. PEGÁSEK – podzimní autorské čtení, téma: porozumění

14.10. *Rev. Mgr. Jarmila Plotěná*: KOMU DŮVĚŘUJEŠ aneb úvah a o tom, jak to ke komu či čemu máme důvěru – ovlivňuje to náš život.

21.10. *RNDr. Milada Škárová*: O ČEM, PROČ A JAK MLUVÍME?

25.10. STÁTNÍ SVÁTEK

PROGRAM NA MĚSÍC LISTOPAD 2016

Úterý 17:30 až 19:00 Staňkova18a

1.11. 8.11 15.11 22.11 29.11

ZPĚV DUCHOVNÍCH PÍSNÍ A MANTER

Středy od 17:00 Staňkova18a

2.11. *RNDr. Milan Lustig*: JAK MLUVÍME (Rétorické glosy)

9.11. SETKÁNÍ NAD INSPIRATIVNÍM TEXTEM

16.11. *Rev. Jarmila Plotěná*: SLUNEČNICE – zdravotní cvičení a meditace

23.11. *Ivo Koukol*: VYVÁŽENÁ STRAVA II. (Obezita je byznys II.)

30.11. *Rev. Jarmila Plotěná*: SLUNEČNICE – zdravotní cvičení a . .
meditace

Čtvrtek od 18:30 Staňkova18a

10.11. *Setkání skupiny ALLAN KARDEC*: DRAMA DEPRESE

Pátky 17:00 až 19:00 Staňkova18a

4.11. *Rev. Mgr. Jarmila Plotěná*: PARALELNÍ OSUDY – vzpomínka na
Dr. N.F.Čapka, prof. Makoně a jiných osobností nám blízkých, které se
setkaly s krutostmi fašismu

11.11. *ThMgr. Jan Všetěčka.*: SPRAVEDLIVÁ MYSL A INTUICE

18.11. *Rev. Mgr. Jarmila Plotěná*: KE KOŘENŮM VÍRY (Příběh Jana
Kolence)

25.11. *Doc. Otto Hauck*: NAUČNÁ STEZKA JOSEFOVSKÉHO ÚDOLÍ -
duchovní výklad

www.unitaria.cz/brno

unitaria.brno@seznam.cz

Obec unitářů v Brně vydává dvouměsíčník "Poutník" obsahující původní články členů a přátel
Unitárie, články z historie unitářství, poezii, aktuality i zábavu.

Pokud si přejete tento program nebo časopis "Poutník" dostávat e-mailem, sdělte vaši e-
mailovou adresu v kanceláři Obce unitářů v Brně.

Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, Bc. Daniel Novotný,
Ing. Dalibor Halouzka, Ing. Ivan Sommer, Ing. Pavel Sedlák

Za obsah článku nese odpovědnost jeho autor.

MK ČR E 16083